

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Banská Bystrica

PROGRAM STAROSTLIVOSTI

CHRÁNENÉ VTÁČIE ÚZEMIE KOŠICKÁ KOTLINA

2016 - 2045

November 2015

1. Základné údaje

1.1. Kód územia: SKCHVU009

1.2 Príslušnosť k európskej sústave chránených území: Natura 2000

1.3. Kategória a názov územia

Príslušnosť k európskej sústave chránených území: Natura 2000

Kód územia: SKCHVU009

Kategória: Chránené vtáčie územie

Názov územia: **Košická kotlina**

1.4. **Platný právny predpis:** Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 22/2008 Z. z. zo 7. 1. 2008, ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Košická kotlina, účinná od 1. 2. 2008

1.5 Celková výmera územia a výmera podľa funkčných plôch

Celková rozloha CHVÚ Košická kotlina stanovená vyhláškou je 17354,31 ha. Spracovávaná výmera na základe vrstvy GIS ŠOPSR je 17968,5 ha. Po zapracovaní CHVÚ do databáz C - registra katastra nehnuteľností (KN), na ktorom ŠOPSR pracuje, bude možné zosúladiť GIS vrstvu s parcelným stavom.

Tabuľka č.1: Výmera v členení podľa druhov pozemkov.

Kod pozemku	druh pozemku	výmera v ha	Zastúpenie v %
2	orná pôda	12855,81	71,55
4	vinica	12,04	0,07
5	záhrada	30,45	0,17
6	ovocný sad	38,77	0,22
7	TTP	1970,37	10,97
10	lesný pozemok	1517,15	8,44
11	vodná plocha	825,73	4,60
13	zastavaná plocha a nádvorie	356,00	1,98
14	ostatná plocha	362,16	2,02
	Spolu	17968,47	100,00

Výmery sú spracované podľa stavu katastra nehnuteľností k 1.5.2015.

1.6. Súčasný stav predmetu ochrany

1.6.1. Prírodné pomery

Geografická poloha a vymedzenie územia

CHVU Košická kotlina sa nachádza v juhovýchodnej časti SR, v Košickom kraji, v okresoch Košice – okolie a Košice II.

CHVU je vymedzené v území Košickej kotliny južne a juhovýchodne od mesta Košice. Južnú hranicu CHVU tvorí štátna hranica s Maďarskom približne od obce Buzica po obec Skároš. Hranica zo severu prebieha zhruba južne od obcí Cestice, Komárovce, Veľká Ida a areál US Steel Košice, Sokoľany, Haniska, Čaňa, Kokšov – Bakša, Vyšná Hutka, Ďurďošík, z východu približne líniou Oľšovany, Vyšný Čaj, Vyšná Myšľa, Skároš. Z územia je vyňatá oblasť okolo Sene, Kechnecu a Milhosti a Na juhovýchode CHVU Košická kotlina územne nadväzuje na CHVU0025 Slanské vrchy.

Severne od územia CHVU prechádza zo západu na východ cesta I/50 Rožňava - Košice – Michalovce. Zo severu na juh územím prechádza cesta I/68 a súbežná rýchlostná cesta R4 od Košíc smerom do Maďarska. Prístup do územia zabezpečuje cestná sieť nižšej triedy spájajúca jednotlivé obce.

Územím prechádza západovo-východná železničná trať Košice – Trebišov a regionálne trate v smere Rožňava – Košice a z Košíc smerom na juh do Maďarska.

Klíma

Prevažná časť územia CHVU je súčasťou teplej klimatickej oblasti, teplého, mierne suchého okrsku s chladnou zimou s teplotou v januári do -3°C , s počtom letných dní nad 50. Podľa údajov z meteorologickej stanice Košice je priemerná ročná teplota $8,6^{\circ}\text{C}$, v januári $-3,5^{\circ}\text{C}$, v júli $19 - 20^{\circ}\text{C}$. Priemerný ročný úhrn zrážok 550 – 600 mm, v júli 60 až 80 mm, v januári 30 až 40 mm. Počet dní so snehovou prikrývkou je 40 - 60, priemerná výšky pokrývky je 8 cm. Územie patrí k mierne až priemerne inverzným polohám, prevláda severovýchodné, južné a juhozápadné prúdenie vzduchu o rýchlosti 3 až 5 m/s.

Geologické podmienky a formy reliéfu

V rámci regionálneho geologického členenia Slovenska (Vass, 1988) je CHVU súčasťou oblasti Vnútrohorské panvy a kotliny, jednotky Východoslovenská panva, podjednotiek Moldavská kotlina a Prešovská kotlina.

Podložie západnej časti územia CHVU tvorí neogén – sivé a pestré vápnité íly, piesky, štrky až zlepenca, sloje lignitu, sladkovodné vápence, ryolitové a andezitové tufy (sečovské a martinské súvrstvie, sekulské vrstvy). Vo východnej časti sa uplatňujú sivé vápnité íly až ílovce, siltovce, piesky až pieskovce, zlepenca, kyslé tufy, bentonit, organogénne vápence (stretavské, ptrukšianske, vrábelské a holičské súvrstvie). Východnou časťou prechádzajú viaceré paralelné zlomové línie severojužného smeru a priečne zlomy.

V nadloží sa uplatňujú prevažne fluválne sedimenty - nivné humózne hliny alebo hlinito-pieščitá až štrkovito-pieščitá hliny dolinných nív a piesky, pieščitá štrky až piesky v terasách s pokryvom spraší, sprašových hĺn alebo svahovín. V južnej časti CHVU je v nadložných vrstách nečlenené predkvartérne podložie s nepravidelným pokryvom bližšie nerozlíšených svahovín a sutín.

V rámci geomorfologického členenia SR (Mazúr, Lukniš, 1986) patrí CHVU do Alpsko-himalájskej sústavy, podsústavy Karpaty, provincie Západné Karpaty, subprovincie Vnútrotné Západné Karpaty, oblasti Lučensko-košická znížienina, celku Juhoslovenská kotlina, podcelku Košická kotlina.

Geomorfologické pomery charakterizujú výrazne negatívne morfoštruktúry – priekopové prepادلiny. V rámci CHVU prevažuje reliéf kotlinových pahorkatín, v alúviách väčších riek reliéf rovín a nív. Nadmorská výška v kotline sa pohybuje v priemere od 190 do 200 m, v pahorkatinovej časti na severe dosahuje 352 m n. m. (kóta Margita pri Košickej Polianke).

Z hľadiska výskytu geodynamických javov je prevažná časť CHVU v kotline stabilná, náchylnosť k svahovým poruchám sa udáva slabá. Početné svahové poruchy sú viazané na eluviálne sedimenty na styku kotliny s pohorím Slanských vrchov, evidované sú stabilizované archívne aj recentné, aktívne aj potenciálne svahové deformácie na severnom a východnom okraji CHVU pri Nižnej Myšli, Vyšnej a Nižnej Hutke, Trstenom, Skároši a v južnej časti CHVU južne od obcí Perín - Chym a Buzica. Makroseizmická intenzita dosahuje nízke hodnoty (5 - 6 °MSK-64).

Hydrologické pomery

Z hľadiska odtokových pomerov povrchových vôd ide o vrchovinno-nížinnú oblasť s dažďovo-snehovým typom režimu odtoku a akumuláciou v mesiacoch december – január, vysokou vodnatosťou vo februári až apríli, maximom v marci a minimom v novembri.

Územie CHVU v západnej časti patrí do povodia Bodvy, kostru riečnej siete tvorí rieka Ida s prítokmi, ktorá tečie zo severu na juh západne od Košíc a na území CHVU sa stáča na západ. Južne od obce Peder, už mimo územia CHVU, sa vlieva do Bodvy.

Východná časť územia spadá do povodia Hornádu. Ten tečie zo severu na juh cez mesto Košice a juhovýchodnú časť CHVU. Severovýchodnú časť odvodňuje rieka Torysa a Oľšava – ľavostranné prítoky Hornádu. Prírodné pomery v území boli v minulosti zmenené úpravami tokov a vybudovaním sústavy vodných kanálov, najmä v juhovýchodnej časti CHVU.

V území sa nachádzajú viaceré väčšie vodné plochy, ktoré vznikli umelo povrchovou ťažbou štrkopieskov (Seňa, Geča, Čaňa, Kechnec) alebo prehradením toku (Perínske rybníky, Seňa, Bočiar, Nižný Lánec).

Východná časť územia CHVU patrí do hydrogeologického regiónu: Kvartér Hornádu v Košickej kotline s určujúcim typom medzizrnovej priepustnosti, západná časť je súčasťou regiónu Neogén a kvartér Košickej kotliny a Abovskej pahorkatiny v povodí Bodvy s určujúcim typom medzizrnovej priepustnosti. Hydrogeologické pomery charakterizuje prevažne vysoká prietočnosť a hydrogeologická produktivita, v centrálnej časti územia mierna.

Časť CHVU na severovýchode zasahuje do perspektívnej oblasti geotermálnej energie Košická kotlina.

Pôdy

V západnej časti CHVU na eolických sedimentoch prevládajú černozeme, hnedozeme a čiernicové pôdy zo spraší a sprašových hĺn, lokálne černozeme ťažké a smonice z neogénnych ílov. Vo východnej časti sa vyskytujú fluvizeme, striedajú sa fluvizeme glejové stredné a ťažké, sprievodné gleje; z veľmi ťažkých aluviálnych sedimentov a fluvizeme kultizemné, sprievodné fluvizeme glejové, modálne a kultizeme ľahké; z nekarbonátových aluviálnych sedimentov.

Z hľadiska zrnitosti prevládajú pôdy hlinité a ílovito-hlinité, bez skeletu, v juhovýchodnej časti CHVU sa vyskytujú íly.

Pôdy prevažujú mierne suché v západnej časti a mierne vlhké vo východnej časti územia, so strednou až veľkou retenčnou schopnosťou a strednou, na juhovýchode malou, priepustnosťou.

Flóra a fauna

Podľa fyto geografického členenia (Futák 1984) spadá územie CHVÚ Košická kotlina do oblasti panónskej flóry (*Pannonicum*), obvodu eupanónskej xerotermej flóry (*Eupannonicum*), okresu Košická kotlina. Podľa fyto geografického vegetačného členenia (Atlas krajiny SR 2002) územie spadá do dubovej zóny, horskej podzóny, kryštálicko-druhohornej oblasti.

Územie predstavuje väčšinou poľnohospodársky využívanú pôdu s vetrolamami a remízkami v kotlinovej časti, v severovýchodnej časti územia so zastúpením lesných porastov, trávne

porasty sú zastúpené predovšetkým v pahorkatinnej časti územia, v kotlinovej takmer úplne absentujú. Významným prvkom spestrujúcim biodiverzitu v území sú v CHVÚ Košická kotlina brehové porasty, resp. lužné lesy v okolí rieky Hornád ako aj niektorých menších tokov a Perínske rybníky s mokradňovými biotopmi.

Územie CHVÚ Košická kotlina podľa zoogeografického členenia (Atlas krajiny SR 2002) patrí do provincie stepí, panónskeho úseku.

Okrem druhov, ktoré sú predmetmi ochrany je však územie významným aj pre výskyt iných druhov živočíchov, resp. pre hniezdenie iných druhov vtáctva. Z tohto pohľadu sú významnou lokalitou predovšetkým Perínske rybníky na ktorých bol zaznamenaný hniezdny výskyt viacerých vzácných druhov vodného vtáctva. Napríklad bučiaka veľkého, volavky purpurovej, potápky červenokrkej a chochlačky bielookej.

Vymedzenie a opis biotopov druhov

Predmetmi ochrany v území je šesť druhov vtákov – sokol rároh (*Falco cherrug*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*), d'ateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*), bocian biely (*Ciconia ciconia*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*) a orol kráľovský (*Aquila heliaca*).

Pôvodnými hniezdnymi biotopmi sokola rároha sú stepi a lesostepi. Vo svete je druh viazaný na otvorenú stepnú krajinu, ktorá môže byť zalesnená a na skalné oblasti (kaňony, skaly). Vyskytuje sa od nížin a pahorkatín až po hornaté oblasti a náhorné plošiny (až do 4700 m.n.m.) (Orta et al. 2014). Na Slovensku hniezdi sokol rároh v nížinách a príľahlých pohoriach do 800 m.n.m. Hniezdne prostredie tvoria listnaté a zmiešané lesy, skalné steny, otvorená krajina kultúrnej stepi a lužné lesy (Chavko 2002). Na okrajoch lesných porastov alebo vo vetrolamoch obsadzuje aj hniezda iných druhov vtákov (myšiak lesný, krkavce, vrany), ale prijíma aj hniezda podložky a polobúdky. V minulosti hniezdil bežne na skalách (napr. na Devíne, Chernel ex Ferienc 1977), v kolónií volaviek (napr. Matoušek ex Ferienc 1977) či v hniezdach iných dravcov. V súčasnosti sa adaptoval na kultúrnu krajinu, kde vyhľadáva solitérne stromy, stromoradia a poľné lesíky. Prevažná časť populácie Slovenska, ako aj celá populácia CHVÚ Košická kotlina hniezdi v búdkach.

Hniezdnymi biotopmi sovy dlhochvostej sú predovšetkým zmiešané a listnaté pralesovité porasty. V blízkosti hniezdisk sa nachádzajú otvorené plochy (napr. lúky, čistiny), kde loví (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva boreálne a zmiešané lesy s príľahlými močiarimi, čistinami a malými plochami. Často sa vyskytuje aj v blízkosti ľudských obydľí a v okolí pasienkov. Na južnej hranici svojho areálu (stredná Európa) je druh v horských oblastiach viazaný na listnaté lesy, najmä bučiny (*Fagus sylvatica*). Potravné biotopy zahŕňajú okraje lesov, skupinky stromov, v zime je druh častý aj v otvorenej krajine, vrátane parkov a príležitostne aj v okolí dedín (Holt et al. 2015). Na Slovensku obýva sova dlhochvostá listnaté a zmiešané lesy stredných a vyšších polôh, avšak šíri sa aj do nižších polôh. Hniezdi aj v čistých smrečinách. Na viacerých miestach Slovenska je limitujúcim faktorom nedostatok hniezdných možností (dutiny). Preto v mnohých oblastiach páry obsadzujú aj búdky ako jednu z mála príležitostí v hospodárskych lesoch (SOS/BirdLife 2013). Rovnaký stav je aj v CHVÚ Košická kotlina, kde sovy dlhochvosté vo významnej miere obsadzujú búdky vo svojich hniezdných teritóriách umiestnených prevažne v lesnatejšej severovýchodnej časti CHVÚ.

Hniezdnymi biotopmi d'atľa hnedkavého je kultúrna krajina v nížinách a pahorkatinách do 600-800 m n.m so solitérnymi drevinami, stromoradiami, záhradami, sadmi a menšími lesíkmi (Pavlík 2002). Vo svete obýva otvorenú krajinu so zalesnenými oblasťami, častý v plantážach všetkých druhov, vrátane olivových hájov, v pekanových (*Carya*) a avokádových plantážach v južných častiach Európy a vo viniciach strednej Európy. Hniezdi aj v stromových alejách pozdĺž ciest, v skupinkách stromov, často v blízkosti ľudských sídel. Častý aj v nížinných ihličnatých lesoch Turecka (Winkler et al. 2014). Na Slovensku je

viazaný na nížinnú kultúrnu krajinu, hniezdi predovšetkým v intravilánoch miest a obcí, kde obsadzuje dreviny v parkoch, záhradách a cintorínoch (Pavlík 2002). V CHVÚ Košická kotlina sú hniezdnymi biotopmi druhu prevažne porasty drevín v intravilánoch ako sú záhrady, cintoríny, aleje. Potravný biotop je rovnaký ako hniezdny biotop.

Hniezdnymi biotopmi bociana bieleho sú intravilány obcí a miest v blízkosti s otvorenou krajinou a močiarimi alebo oblasti v rozvoľnených údoliach podhorských tokov, ktoré hraničia s územiaми s dostatočnou potravnou ponukou (hmyz, obojživelníky, plazy, vtáky, drobné cicavce) (Fulín 2002). Vo svete hniezdi v oblastiach s ľudskými stavbami alebo s rozvoľnenými stromami, kde si stavia hniezdo. V niektorých územiach s dostatkom potravy využíva na stavbu hniezd aj umelé štruktúry v otvorenej krajine (napríklad elektrické stĺpy v Španielsku v Extremadure). Vyhýba sa hustým porastom a lesom. Potravné biotopy zahŕňajú oblasti v otvorenej krajine (suché aj vlhké biotopy). Podmienkou je nízky porast, ktorý umožňuje lov veľkých bezstavovcov a malých stavovcov (Elliott et al. 2014). Na Slovensku je druh viazaný na intravilány obcí, kde vyhľadáva vyvýšené miesta na hniezdenie (elektrické stĺpy). V minulosti hniezdil na solitérnych stromoch v inundačných územiach dolných tokov riek. Regulácie riek, meliorácie a ničenie lužných lesov zapríčinili presun bociana bieleho do ľudských sídel (hniezda na kostoloch, stodolách, komínoch). S elektrifikáciou vidieka sa stal najčastejším hniezdnym biotopom druhu elektrický stĺp nízkonapäťového vedenia alebo samostatné stĺpy s umelou hniezdnou podložkou (až 47,9% hniezd na podložke za r. 2013) (Fulín a Gúgh 2014). V CHVÚ Košická kotlina obýva druh rovnaké biotopy. Všetky hniezda sú umiestnené v intravilánoch obcí, prevažne na umelých hniezdných podložkách na samostatných stĺpoch, aj na elektrických stĺpoch, pričom lokálne, pri dostatku potravných biotopov, dosahuje aj pomerne vysoké početnosti ako napr. v obci Buzica.

Pôvodnými biotopmi prepelice poľnej sú stepi a lesostepi. V súčasnosti sú hniezdnymi biotopmi druhu najmä oblasti v otvorenej poľnohospodárskej krajine, napr. obilné polia, krmoviny, menej okopaniny, lúky a pasienky (Demko 2002). Vo svete obýva najmä otvorenú kultúrnu krajinu, roviny alebo miesta s mierne zvlneným povrchom. Podmienkou hniezdenia je prítomnosť hustej vegetácie, ktorá však nie je vyššia ako 1 meter. V SV Tanzánii sa vyskytuje aj v menej narušených pasienkoch. Vyhýba sa holej pôde (McGowan et al. 2013). V podmienkach Slovenska hniezdi prepelica poľná najmä v agroceenózach; napr. v obilných poliach, kde obzvlášť preferuje miesta s podrastom tráv, burín alebo krmovín. Ďalej obsadzuje aj zaplavované a suché lúky, neobrábané trávnaté plochy (úhory), okraje mokradí, ruderalne biotopy a letiská. Počas migrácie sa vyskytuje aj v mestách; často ju možno počuť ozývať sa zo striech domov (Hudec a Šťastný 2005). V CHVÚ Košická kotlina je rovnomerne rozšírená po celom území v agroceenózach aj na lúkach.

Hniezdnymi biotopmi orla kráľovského sú listnaté lesy, ktoré bezprostredne susedia s rozsiahlymi nížinami (loviská), ďalej aj lužné lesy a solitérne stromy v rovinatej, stepnej a lesostepnej krajine (Hudec a Šťastný 2005). Vo svete hniezdi na solitérnych stromoch v rovinatej krajine strednej a JV Európy, avšak v dôsledku ničenia biotopov a prenasledovania boli mnohé zatlačené do lesnej krajiny. Potravné biotopy (loviská) sú v oblastiach otvorenej kultúrnej krajiny. Na Slovensku hniezdi časť populácie v predhoriach až stredne vysokých pohoriach a časť v pahorkatinách a nížinách. V minulosti hniezdil najmä v predhoriach a menej v nížinách. Najviac hniezd bolo zistených v lesoch nižších polôh, kde obsadzoval predovšetkým listnaté, menej ihličnaté stromy, prípadne luhy (Ferianc 1977). Od 80-tych rokov minulého storočia došlo k presunu populácie z predhorí a súvislejších lesov viac do nížin a otvorenej krajiny. Druh začal hniezdiť v agroceenózach a inundáciách riek na solitérnych stromoch, v poľných lesíkoch a stromoradiach (Danko a Chavko 2002). V rámci CHVÚ Košická kotlina páry hniezdia v intenzívne využívanej poľnohospodárskej krajine vo zvyškoch topoľových vetrolamov alebo na solitérnych stromoch v remízkach.

1.6.2. Stručný popis predmetu ochrany

Predmetom ochrany v chránenom vtáčom území Košická kotlina je zabezpečenie priaznivého stavu biotopov druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov orla kráľovského, sokola rároha, sovy dlhochvostej, ďatľa hnedkavého, bociana bieleho, prepelice poľnej a zabezpečenia podmienok ich prežitia a rozmnožovania.

Košická kotlina patrí medzi päť najvýznamnejších území pre hniezdenie sokola rároha a orla kráľovského na Slovensku. Ide tak o ochranu kľúčového územia pre druhy, u ktorých v ochrane hrá Slovensko najvýznamnejšiu rolu, keďže u nás hniezdi v Európskej únii ich druhá najväčšia populácia po Maďarsku (BirdLife 2004). Ostatné druhy sú predmetmi ochrany v území z dôvodu, že ich populácia tu presahuje 1 % ich celkovej národnej populácie.

1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany

Pri zhodnotení stavu predmetu ochrany sa vychádzalo z hodnotenia priaznivého stavu druhov, ktoré sú predmetmi ochrany v jednotlivých CHVÚ na základe dát z monitoringu z rokov 2010-2012. Pre potreby hodnotenia stavu druhu je potrebné zohľadniť nielen stav populácie, ale aj biotopov a ohrození, preto sa pri hodnotení kritériá populácie, biotopov a ohrození uvádzajú v programe starostlivosti v celom rozsahu. Pre zhodnotenie napĺňania programu starostlivosti bude potrebné merať zmeny stavu druhov tými istými kritériami ako bol hodnotený ich stav v roku 2010-2012. Len takéto meranie stavu zabezpečí porovnateľné vyhodnotenie stavu pri neskoršom hodnotení. Z tohto dôvodu je nižšie uvedená pre každý predmet ochrany celá tabuľka hodnotenia priaznivého stavu v kapitole 1.6.3.1.

Stručné, súhrnné, celkové zhodnotenie stavov predmetov ochrany je uvedené v kapitole 1.6.3.2. a stanovenie cieľových stavov druhov je uvedené v kapitole 1.6.3.3. a osobitných záujmov u dotknutých druhov v kapitole 1.6.3.4.

1.6.3.1. Súčasný stav druhu

1.6.3.1.1. Definovanie priaznivého stavu orla kráľovského (*Aquila heliaca*) v Chránenom vtáčom území Košická kotlina

Rozšírenie a početnosť druhu:

Chránené vtáčie územie je menšie ako sú potravné a lovné teritória hniezdiacich párov. Páry hniezdia v intenzívne využívanej poľnohospodárskej krajine vo zvyškoch topoľových vetrolamov alebo na solitérnych stromoch v remízkach. Páry v rámci svojho teritória majú jedno až dve hniezda. Adultné jedince sa zdržujú vo svojom teritórii celoročne. Vplyvom výstavby infraštruktúry došlo k trvalému alebo dočasnému opusteniu niektorých hniezd oproti stavu aký tu bol v minulosti. Vo východnej časti územia v prípade rozširovania zastavaného územia hrozí premiestnenie hniezdných teritórií mimo CHVÚ.

2. Definovanie stavu druhu orol kráľovský (*Aquila heliaca*)

Kritéria hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A	B	C	
	dobrý	priemerný	nepriaznivý	
populácia	1.1. Veľkosť populácie	4 a viac párov	3 páry	2 páry a menej
	1.2. Populačný trend	Populácia stúpla v medzročnom posúdení a 5 rokov	Populácia je stabilná	Pokles populácie v medzročnom posúdení a 5 rokov
	1.3. Veľkosť areálu	Na celom území CHVÚ	Na celom území CHVÚ	Areál sa znižuje

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
	1.4. Areálový trend	Druh pokrýva 100 % vhodných biotopov	Druh pokrýva 100 % vhodných biotopov	Areál sa zmenšuje
	1.5. Hniezdna produktivita	Hniezdna produktivita je >1 mláďa/ hniezdny pár	Hniezdna produktivita je 1 mláďa/ hniezdny pár	Hniezdna produktivita je 0 mláďa/ hniezdny pár
biotop	2.1. Hniezdny biotop	V území sa vyskytuje viac ako 100 ks drevín stromovitého vzhľadu na každých započatých 1000 ha územia. Do 500 m od týchto stromov nie je žiadna nadzemná infraštruktúra, vrátane intravilánov obcí a poľnohospodárskych zariadení	V území sa vyskytuje 80 až 100 ks drevín stromovitého vzhľadu na každých započatých 1000 ha územia. Do 500 m od týchto stromov nie je žiadna nadzemná infraštruktúra, vrátane intravilánov obcí. Do 300 metrov od týchto drevín nie sú žiadne poľnohospodárske zariadenia	V území sa vyskytuje menej ako 80 ks drevín stromovitého vzhľadu na každých započatých 1000 ha územia alebo sú do 500 m od intravilánov a infraštruktúry. Poľnohospodárske zariadenia sú do 300 m od týchto drevín.
	2.2. Potravný biotop	Podiel trvalých trávnych porastov je viac ako 25 % výmery CHVÚ	Podiel trvalých trávnych porastov je 15 – 25 % výmery CHVÚ. Kultúry kukurice, slnečnice a repky nepresahujú 50 % výmery ornej pôdy.	Podiel trvalých trávnych porastov je menej ako 15 % výmery CHVÚ. Podiel kultúr kukurice, slnečnice a repky presahuje 50 % výmery ornej pôdy
	2.3. Biotopy migrácie, zimovania, translokácie	Podiel úhorov, strnísk, lucernovnísk tvorí viac ako 15 % výmery CHVÚ v mimohniezdnom období,	Podiel úhorov, strnísk, lucernovnísk tvorí 5-15 % výmery CHVÚ v mimohniezdnom období.	Podiel úhorov, strnísk, lucernovnísk tvorí menej ako 5 % výmery CHVÚ v mimohniezdnom období,
Ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	V CHVÚ neboli zaznamenané žiadne nelegálne usmrtenia druhu, vyrušovanie počas hniezdenia, poškodzovanie hniezd a výruby hniezdných stromov za posledných 5 rokov. Všetky 22 kV elektrické vedenia sú riešené kabelážou v zemi. V poľnohospodárstve sa nepoužívajú žiadne pesticídy nebezpečné pre vtáky.	V CHVÚ neboli zaznamenané žiadne nelegálne usmrtenia druhu, vyrušovanie počas hniezdenia, poškodzovanie hniezd a výruby hniezdných stromov za posledných 5 rokov. Všetky 22 kV elektrické vedenia sú technicky ošetrené tak, aby zabraňovali dosadeniu orlov na nich a minimálne 50 % je riešených kabelážou v zemi. V poľnohospodárstve sa nepoužívajú žiadne pesticídy nebezpečné pre vtáky	V CHVÚ bolo zaznamenané nelegálne usmrtenie orla, úmyselné vyrušovanie hniezdiacich párov, či poškodenie hniezda za posledných 5 rokov alebo zaznamenaný nelegálny výrub hniezdného stromu. Elektrické 22 kV vedenia nie sú technicky riešené tak, aby zabraňovali dosadeniu orlov na nich. Menej ako 50 % z nich je riešených kabelážou v zemi. V poľnohospodárstve sa za posledných 5 rokov použili pesticídy nebezpečné pre vtáky

Kritéria hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A	B	C
	dobrý	priemerný	nepriaznivý
3.2. Deštrukcia hniezdných biotopov v domovskom okrsku	Existujúce hniezdne stromy a ich okolie je chránené pred výrubom a vyrušovaním do okruhu 500 metrov vyhlásenou ochrannou zónou na viac ako 5 rokov.	Existujúce hniezdne stromy a ich okolie je chránené pred výrubom a vyrušovaním do okruhu 500 metrov vyhlásenou ochrannou zónou na 1 až 5 rokov.	Existujúce hniezdne stromy a ich okolie nie sú chránené pred výrubom a vyrušovaním do okruhu 500 metrov vyhlásenou ochrannou zónou.
3.3. Deštrukcia potravných biotopov	V území nedošlo k záberu pôdneho fondu pre stavby a infraštruktúru. V území nedošlo k zalesňovaniu poľnohospodárskej pôdy a záberu poľnohospodárskej pôdy na pestovanie rýchlorastúcich drevín. Časť výmery ornej pôdy zostala trvalo nepooraná.	V území nedošlo k záberu pôdneho fondu pre stavby a infraštruktúru. V území nedošlo k zalesňovaniu poľnohospodárskej pôdy a záberu poľnohospodárskej pôdy na pestovanie rýchlorastúcich drevín	V území došlo k záberu viac ako 1 ha pôdneho fondu pre stavby a infraštruktúru. V území došlo k záberu viac ako 1 ha poľnohospodárskeho pôdneho fondu na pestovanie rýchlorastúcich drevín na energetické účely. V území CHVÚ alebo do vzdialenosti 20 km od CHVÚ došlo k výstavbe veternej elektrárne.

Vyhodnotenie súčasného stavu (body):

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie / pop. hustota	2	3	6
	populačný trend	2	2	4
	veľkosť areálu	2	2	4
	areálový trend	2	2	4
	hniezdna úspešnosť	2	3	6
B	hniezdny biotop	2	2	4
	potravný biotop	2	3	6
	biotopy migrácie, transl. a zimovania	2	2	4
O	priame ohrozenia druhu	1	3	3
	hniezdny biotop	1	2	2
	potravný biotop	1	2	2
Dosiahnutá hodnota spolu:				45
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				78

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 58%

A	B	C
100–78 %	77–55 %	54–33 %
	X	

Zhodnotenie

Priaznivý stav druhu je v súčasnosti stanovený na základe vlastných poznatkov a oficiálneho mapovania v roku 2002 a 2010. Doterajšia situácia v hniezdení napriek rôznym negatívnym vstupom vonkajšieho prostredia bola vďaka individuálnym ochranárskym opatreniam, zameraných na úpravu hniezdných stanovišť stabilná. Silný tlak na priestor v Košickej kotline v súvislosti s projektovaním nových komunikácií, priemyselných parkov a iných technických prvkov do územia ako aj špecifikácia poľnohospodárskej pestovateľskej činnosti na vysokobyľové plodiny (snečnica, kukurica, repka) prispievajú k destabilizácii situácie v hniezdení orla kráľovského v území. V území došlo v jednom prípade k nezahniezdeniu v dôsledku nárazu dospelých jedincov do existujúceho elektrického vedenia (medializované informácie), v jednom prípade zmizol pár z CHVÚ a v jednom prípade došlo k náhrade adultnej samice mladou, pohlavne nedospelou samicom. Súčasný situácia má tendenciu k nepriaznivému stavu

1.6.3.1.2. *Definovanie priaznivého stavu sokola rároha (Falco cherrug) v Chránenom vtáčom území Košická kotlina*

Rozšírenie a početnosť druhu

Teritória hniezdiacich párov presahujú hranice CHVÚ. Všetky štyri páry v súčasnosti hniezdia len na technických prvkoch v krajine s umelými hniezdnymi stanovišťami - búdkami. Potravný biotop tvorí otvorená krajina s poľnohospodárskou veľkovýrobou, trvalými trávnatými porastmi a pasienkami. Niektoré adultné jedince sa vo svojom teritóriu vyskytujú celoročne.

2. Definovanie stavu druhu sokol rároh (Falco cherrug)

Kritéria hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A Dobry	B priemerny	C nepriaznivý
1.1. Veľkosť populácie	5 a viac párov	4 páry	3 a menej párov
1.2. Populačný trend	Populácia stúpla	Populácia je stabilná	Pokles populácie
1.3. Veľkosť areálu	Na celom území CHVÚ	Na celom území CHVÚ	Areál sa zmenšil
1.4. Areálový trend	Druh pokrýva 100 % vhodných biotopov	Druh pokrýva 100 % vhodných biotopov	Areál sa zmenšil
1.5. Hniezdna úspešnosť	Priemerná hniezdna produktivita je >3,0 mláďaťa/ hniezdny pár	Priemerná hniezdna produktivita je 2,0 – 3,0 mláďaťa/ hniezdny pár	Priemerná hniezdna produktivita je < 2,0 vyleteného mláďaťa/ hniezdny pár

Kritéria hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A Dobry	B priemerny	C nepriaznivý	
biotop	2.1. Hniezdny biotop	V území je k dispozícii viac ako 6 hniezd/búdok na každých započatých 5 000 ha územia. Do 500 metrov od aktívneho hniezda sa nenachádzajú kultúry kukurice a repky.	V území je k dispozícii 2-5 hniezd/búdok na každých započatých 5 000 ha územia Do 500 metrov od aktívneho hniezda sa nenachádzajú kultúry kukurice a repky.	V území je k dispozícii maximálne 1 hniezdo/búdka na každých započatých 5 000 ha územia.
	2.2. Potravny biotop	Podiel trvalých trávnych porastov je viac ako 25 % výmery CHVÚ.	Podiel trvalých trávnych porastov je 15 – 25 % výmery CHVÚ. Kultúry kukurice, slnečnice a repky nepresahujú 50 % výmery ornej pôdy.	Podiel trvalých trávnych porastov je menej ako 15 % výmery CHVÚ. Podiel kultúr kukurice, slnečnice a repky presahuje 50 % výmery ornej pôdy.
	2.3. Biotopty migrácie, zimovania, translokácie	Podiel úhorov, strnísk, lucernovísk tvorí viac ako 15 % výmery CHVÚ v mimohniezdnom období	Podiel úhorov, strnísk, lucernovísk tvorí 5-15 % výmery CHVÚ v mimohniezdnom období.	Podiel úhorov, strnísk, lucernovísk tvorí menej ako 5 % výmery CHVÚ v mimohniezdnom období
Ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	V CHVÚ neboli zaznamenané žiadne nelegálne usmrtenia, poškodenia hniezdných búdok, výrubov hniezdných stromov, vyrušovania na hniezdiskách za posledných 10 rokov. Všetky 22 kV elektrické vedenia sú riešené kabelážou v zemi. V poľnohospodárstve sa nepoužívajú žiadne pesticídy nebezpečné pre vtáky.	V CHVÚ neboli zaznamenané žiadne nelegálne usmrtenia, poškodenia hniezdných búdok, a výrubov hniezdných stromov za posledných 5 rokov. Všetky 22 kV elektrické vedenia sú technicky ošetrené tak, aby zabraňovali dosadeniu sokolov na nich a minimálne 50 % je riešených kabelážou v zemi. V poľnohospodárstve sa nepoužívajú žiadne pesticídy nebezpečné pre vtáky.	V CHVÚ bolo zaznamenané nelegálne usmrtenie sokola za posledných 10 rokov alebo zaznamenaný nelegálny výrub hniezdného stromu. 22 kV elektrické vedenia nie sú technicky riešené tak, aby zabraňovali dosadeniu sokolov na nich. Menej ako 50 % z nich je riešené kabelážou v zemi. V poľnohospodárstve sa za posledných 5 rokov použili pesticídy nebezpečné pre vtáky.
	3.2. Deštrukcia hniezdných biotopov	Existujúce hniezdne stromy a ich okolie je chránené pred výrubom a vyrušovaním do okruhu 500 metrov vyhlásenou ochrannou zónou na viac ako 5 rokov	Existujúce hniezdne stromy a ich okolie je chránené pred výrubom a vyrušovaním do okruhu 500 metrov vyhlásenou ochrannou zónou na 1 – 5 rokov	Existujúce hniezdne stromy a ich okolie nie sú chránené pred výrubom a vyrušovaním do okruhu 500 metrov vyhlásenou ochrannou zónou.

Kritéria hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A Dobry	B priemerny	C nepriaznivý
3.3. Deštrukcia potravného biotopu	V území nedošlo k záberu pôdneho fondu pre stavby a infraštruktúru. V území nedošlo k zalesňovaniu poľnohospodárskej pôdy a záberu poľnohospodárskej pôdy na pestovanie rýchlorastúcich drevín	V území nedošlo k záberu pôdneho fondu pre stavby a infraštruktúru. V území nedošlo k zalesňovaniu poľnohospodárskej pôdy a záberu poľnohospodárskej pôdy na pestovanie rýchlorastúcich drevín	V území došlo k záberu viac ako 1 ha pôdneho fondu pre stavby a infraštruktúru. V území došlo k záberu viac ako 1 ha poľnohospodárskeho pôdneho fondu na pestovanie rýchlorastúcich drevín na energetické účely. V území CHVÚ alebo do vzdialenosti 20 km od hraníc CHVÚ došlo k výstavbe veternej elektrárne..

Vyhodnotenie súčasného stavu (body):

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	2	3	6
	veľkosť areálu	2	3	6
	areálový trend	2	2	4
	druhovo špecifické parametre	2	3	6
B	hniezdny biotop	1	3	3
	potravný biotop	2	3	6
	biotopy zimovania, migrácie a transl.	2	3	6
O	ohrozenia druhu	2	3	6
	hniezdny biotop	2	3	6
	potravné biotopy	2	3	6
Dosiahnutá hodnota spolu:				61
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				96

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 64%

A	B	C
100–78 %	77–55 %	54–33 %
	x	

Zhodnotenie

Stav populácie druhu v CHVÚ Košická kotlina je podľa posudzovaných kategórií priaznivého stavu B (priemerný). Štyri hniezdne páry v území tvoria stabilnú populáciu od mapovania

v roku 2002. Stav poznania je výsledkom osobných poznatkov vzhľadom na absenciu údajov v databáze ISTB. Pre absenciu dát sme pri vypracovaní priaznivého stavu nepracovali s údajmi o produktivite hniezdných párov. Druh osídľuje výlučne technické prvky v krajine podporené k hniezdeniu búdkami na stožiaroch VN realizované individuálne i v spolupráci s prevádzkovateľom zariadení. Ohrozením druhu sú predovšetkým vzdušné vedenia elektrovodov. Preferované pestovanie vysokobyľových plodín (kukurica, slnečnica, repka) sa v čase vylievania mláďat stávajú pre ne pascou. Prioritnou potravnou bázou sú domestikované holuby prevažne na hospodárskych dvoroch.

1.6.3.1.3. *Definovanie priaznivého stavu sovy dlhochvostej (Strix uralensis) v Chránenom vtáčom území Košická kotlina*

Súčasná veľkosť populácie v CHVÚ Košická kotlina je odhadnutá na 10 párov. Populácia je nižšia ako odhadovaná v čase vytvárania sústavy CHVÚ, tento počet je však spôsobený upresnením veľkosti populácie v r. 2010-2012 detailnejším monitoringom, preto je aj trend odhadovaný ako stabilný. Populačné kritériá u sovy dlhochvostej sú tak hodnotené stupňom B ako priemerný, priaznivý stav.

Rovnako nedošlo ani k zásadnejším zmenám v kvalite biotopov, preto aj kritéria stavu biotopu sú hodnotené stupňom B a tak aj celkový priaznivý stav sovy dlhochvostej v území je hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.1.4. *Definovanie priaznivého stavu d'atľa hnedkavého (Dendrocopos syriacus) v Chránenom vtáčom území Košická kotlina*

Na základe monitoring z rokov 2010-2012 bola veľkosť populácie d'atľa hnedkavého v CHVÚ (aj teritórií, ktoré len okrajovo zasahujú do územia) odhadnutá na 8-16 párov. V porovnaní s počtom udávaným pri vymedzovaní sústavy v r. 2003 – 30 párov sa jedná o viac ako dvojnásobne nižší počet. Tento rozdiel je však spôsobený predovšetkým zmenou hraníc CHVÚ pri ktorej boli z CHVÚ vylúčené intravilány. Dôsledkom tejto zmeny je absencia hlavných lokalít výskytu druhu v CHVÚ. Preto aj celkový trend je hodnotený ako stabilný a celková veľkosť populácie by bola v CHVÚ podobná ako v r. 2003 pri hodnotení celého územia, ktoré malo byť pôvodne súčasťou CHVÚ. Stav populačných kritérií je tak hodnotený stupňom B ako priemerný priaznivý stav. Keďže nedošlo ani k významnejšej zmene biotopov druhu aj ich stav je hodnotený stupňom B ako priemerný, priaznivý stav a preto aj celkový priaznivý stav d'atľa hnedkavého v CHVÚ je hodnotený stupňom B.

1.6.3.1.5. *Definovanie priaznivého stavu bociana bieleho (Ciconia ciconia) v Chránenom vtáčom území Košická kotlina*

V čase vymedzovania sústavy CHVÚ bola veľkosť populácia bociana bieleho v CHVÚ Košická kotlina zistená na úrovni 45 párov. Monitoringom v rokoch 2010-2012 sa zistila veľkosť populácie na úrovni 35 párov a to vrátane intravilánov vylúčených z CHVÚ, ktoré mali byť pôvodne jeho súčasťou. Populácia aj v týchto intravilánoch sa hodnotila vzhľadom k tomu, že všetky potravné teritória týchto párov hniezdiacich v intravilánoch sú umiestnené na okolitých pozemkoch, ktoré sú už súčasťou CHVÚ. Ich prežitie je tak závislé predovšetkým od spôsobu obhospodarovania týchto pozemkov v CHVÚ, a preto sa hodnotí celá populácia zahŕňajúca všetky potravné teritória vtákov. Tento pokles je predovšetkým dôsledkom intenzifikácie poľnohospodárstva a následným poklesom dostupnosti potravy. K tomuto poklesu však prispievajú aj zastavovanie potravných biotopov a celoplošné zarastanie nevyužívaných plôch inváznymi druhmi rastlín. Pokles však pokračuje aj

v súčasnosti. Napríklad v obci Buzica, kde hniezdi ťažisko populácie bocianov bielych, v roku 2015 z desiatich párov úspešne vyviedli mláďatá len štyri páry. Preto veľkosť populácie je síce hodnotená stavom B ako ešte stále priemerný, priaznivý stav, avšak trend populácie a hniezdna úspešnosť už stupňom C – nepriaznivý stav. Podobne je hodnotené aj kritérium potravných biotopov a to stupňom C – nepriaznivý stav, kým v prípade hniezdných biotopov je hodnotenie mierne lepšie a to stupňom B – priemerný, priaznivý stav. V dôsledku celkového poklesu a veľkej váhy populačných kritérií je aktuálny celkový priaznivý stav bociana bieleho v CHVÚ Košická kotlina hodnotený stupňom C – nepriaznivý stav.

1.6.3.1.6. Definovanie priaznivého stavu prepelice poľnej (*Coturnix coturnix*) v Chránenom vtáčom území Košická kotlina

Aktuálna veľkosť populácie prepelice poľnej je v CHVÚ Košická kotlina odhadovaná na úrovni 100 párov, t.j. rovnako ako v čase vymedzovania sústavy CHVÚ v roku 2003. Vzhľadom k tomu sú populačné kritéria druhu hodnotené stupňom B ako priemerný, priaznivý stav. Rovnako sú hodnotené aj kritériá biotopov, a preto je celkový priaznivý stav prepelice poľnej hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2. Stav druhov vtákov a ich biotopov na ochranu ktorých sa vyhlasuje CHVÚ

Hodnotenie stavu vtákov vychádza predovšetkým z monitoringu vtáctva a stavu ich populácie v CHVÚ v rokoch 2010-2012 ak nie je uvedené inak.

1.6.3.2.1. Orol kráľovský (*Aquila heliaca*)

Všetky populačné kritéria priaznivého stavu a aj kritéria týkajúce sa biotopu orla kráľovského sú hodnotené stupňom B – priemerný, priaznivý stav a rovnako je preto hodnotený aj celkový priaznivý stav druhu v CHVÚ Košická kotlina. Súčasný stav má však tendenciu k nepriaznivému stavu – stupňu C.

1.6.3.2.2. Sokol rároh (*Falco cherrug*)

Stav veľkosti populácie sokola rároha sa v CHVÚ podľa aktuálnej definície priaznivého stavu hodnotí stupňom B - priemerný priaznivý stav. Takisto sú hodnotené aj všetky populačné kritériá priaznivého stavu a kritériá hodnotiace stav biotopu sokola rároha, okrem hniezdného biotopu druhu, ktorý je hodnotený stupňom C – nepriaznivý stav. Preto je aj celkový priaznivý stav hodnotený stupňom B – priemerný priaznivý stav.

1.6.3.2.3. Sova dlhochvostá (*Strix uralensis*)

V dôsledku definície všetkých populačných kritérií a kritérií týkajúcich sa biotopov na stupni B je aj celkový priaznivý stav sovy dlhochvostej hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.4. Ďateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*)

V dôsledku definície všetkých populačných kritérií a kritérií týkajúcich sa biotopov na stupni B je aj celkový priaznivý stav ďatľa hnedkavého hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.5. Bocian biely (*Ciconia ciconia*)

Spomedzi kritérií na hodnotenie populačného stavu je stupňom B hodnotená len veľkosť populácie. Populačný trend a hniezdna úspešnosť je hodnotený stupňom C. Hniezdne

biotopy sú hodnotené stupňom B, ale potravné biotopy dôležité pre udržanie populácie opätovne stupňom C – nepriaznivý stav, preto je aj celkový priaznivý stav bociana bieleho hodnotený stupňom C – nepriaznivý stav.

1.6.3.2.6. *Prepelica poľná (Coturnix coturnix)*

V dôsledku definície všetkých populačných kritérií a kritérií týkajúcich sa biotopov na stupni B je aj celkový priaznivý stav prepelice poľnej hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.3. Cieľový stav druhu

Cieľový stav druhu bol určený na základe významu druhu pre zachovanie populácie druhu na Slovensku, resp. v sústave CHVÚ na Slovensku, podľa aktuálnych zmien početnosti druhu v CHVÚ Košická kotlina a v na Slovensku a podľa dosiahnuteľnosti cieľu.

1.6.3.3.1. *Cieľový stav druhu orol kráľovský (Aquila heliaca)*

CHVÚ Košická kotlina má jednu z najvýznamnejších pozícií pre zachovanie druhu na Slovensku, pričom Slovensko je krajina s druhou najvyššou populáciou orla kráľovského v EÚ (po Maďarsku).

Cieľom opatrení by tak malo byť obnova a zachovanie topických a trofických podmienok a zabezpečiť zachovanie aspoň priemerného priaznivého stavu druhu v území na úrovni stupňa B.

1.6.3.3.2. *Cieľový stav druhu sokol rároh (Falco cherrug)*

Obdobne ako v prípade orla kráľovského aj u sokola rároha má CHVÚ Košická kotlina kľúčový význam pre zachovanie tohto druhu na Slovensku. Slovensko zas v rámci Európskej únie je krajinou s druhou najvyššou populáciou druhu po Maďarsku.

Cieľom opatrení by tak malo byť udržanie celkového priaznivého stavu sokola rároha na úrovni stupňa B – priemerný, priaznivý stav a to predovšetkým prostredníctvom zlepšenia kvality potravných biotopov.

1.6.3.3.3. *Cieľový stav druhu sova dlhochvostá (Strix uralensis)*

CHVÚ Košická kotlina sa nachádza v jadre populácie sovy dlhochvostej na Slovensku. Preto je dôležité populáciu v tomto území zachovávať vo vitálnej forme. Cieľom opatrení by tak malo byť predovšetkým zachovanie celkového priaznivého stavu sovy dlhochvostej na úrovni stupňa B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.3.4. *Cieľový stav druhu d'ateľ hnedkavý (Dendrocopos syriacus)*

Populácia d'atľa hnedkavého v CHVÚ Košická kotlina je v súčasnosti hodnotená stupňom B – priaznivý, priemerný stav. Cieľom opatrení v CHVÚ je tento stav minimálne zachovať prostredníctvom ochrany jeho hniezdnych biotopov, vzhľadom ku významu ktoré tieto biotopy majú aj pre ostatné druhy a celkovú biodiverzitu.

1.6.3.3.5. *Cieľový stav druhu bocian biely (Ciconia ciconia)*

Populácia bociana bieleho v CHVÚ Košická kotlina je v rámci Slovenska významná z dôvodu, že sa tu nachádzajú obce (Buzica), v ktorých sú zistené najvyššie počty hniezdiacich bocianov vôbec. Preto je dôležité v tejto jadrovej populácii bociana bieleho na Slovensku zabezpečiť ochranu potravných biotopov a zlepšenie ich stavu a prostredníctvom

tohto opatrenia zlepšiť celkový priaznivý stav bociana bieleho aspoň na úroveň stavu B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.3.6. Cielový stav druhu prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

Cielom opatrení pre prepelicu poľnú by malo byť zachovanie jej priaznivého stavu na úrovni B – priemerný, priaznivý stav prostredníctvom ochrany hniezdných biotopov. Dosiahnutie cieľového stavu týmto spôsobom bude mať pozitívny dopad aj na udržanie celkovej biodiverzity v území.

1.6.3.4. Osobitné záujmy

1.6.3.4.1. Orol kráľovský (*Aquila heliaca*)

Ochrana orla kráľovského sa stretáva so záujmami poľovníkov, ktorí ho neprávom vinia zo škôd na malej zveri, pričom je pravda že prirodzenou korisťou orla kráľovského sú srnčatá, zajace alebo bažanty. Jeho vplyv na populácie týchto poľných druhov však nie je tak zásadný, aby negatívne pôsobil na početnosť zveri a nemôže byť dôvodom na prenasledovanie druhu. Naopak druh je významným činiteľom ozdravovania ekosystémov v poľnohospodárskej krajine. Takéto konflikty v CHVÚ Košická kotlina sú skôr výnimkou a pri citlivom prístupe orgánov ochrany prírody, ŠOP SR alebo zástupcov ochranárskych združení je možné ich riešiť formou komunikácie a osvety. Okrem toho v prípade orla kráľovského sa jedná o druh s využitím pre sokoliarske účely. V súčasnosti došlo k minimalizácii vykrádania hniezd orlov z dôvodu využitia na sokoliarske účely, je však potrebné naďalej zabezpečiť riadnu ostrahu a pravidelný monitoring hniezd orla kráľovského vzhľadom k záujmom na využití tohto druhu v zahraničí mimo EÚ.

K ďalším stretom pri ochrane orla kráľovského dochádza so záujmami o ťažbu dreva (zväčša topoľov) vo vetrolamoch, remízkach alebo solitérnych stromov, ktoré tvoria v CHVÚ Košická kotlina jediný hniezdny biotop druhu. Pri povoľovaní výrubov v CHVÚ príslušnými orgánmi je potrebné vždy zohľadňovať potreby druhu a zabezpečiť aj reálnu obnovu vyťažených vetrolamov. Okrem toho pri ochrane potravných a hniezdných biotopov orla kráľovského môžu byť dotknuté aj záujmy rozvoja obcí, ktoré môžu mať na dotknutých územiach vo výhľade rôzne rozvojové zámery. Tieto potenciálne konflikty sa však dajú riešiť včasnou komunikáciou a prípravou vhodných územných plánov, ktoré skĺbia záujmy ochrany prírody a rozvoja. Zároveň však je následne nutné pridržať sa týchto územných plánov a vyvarovať sa neplánovaným zmenám územných plánov podľa aktuálnych zámerov.

1.6.3.4.2. Sokol rároh (*Falco cherrug*)

Sokol rároh je širokej verejnosti neznámy druh bez iného osobitného záujmu, ale môže byť predmetom záujmu niektorých špecifických záujmových skupín ako napr. poľovníci a sokoliari. V súčasnosti sú sokoliari schopní tento druh rozmnožovať a krížiť podľa potreby v zajatí, a preto sú voľne žijúce populácie u nás pod menším záujmom vykrádačov hniezd. Vzhľadom na vzácnosť tohto druhu je potrebné každé podozrenie nelegálneho odchyту alebo držby preveriť a uskutočniť opatrenia na znemožnenie možnosti vykrádnutia hniezd.

Ďalším záujmom, ktorý je v strete s potrebami druhu, sú záujmy elektrizačnej prenosovej sústavy (SEPS, a.s.) ktorá vlastní a spravuje elektrické vedenia a stožiare, na ktorých sú inštalované hniezdne búdky. Konfliktom je potrebné predchádzať komunikáciou, projektovaním, inštalovaním hniezdných búdok a spoluprácou pri krúžkovaní mláďat tak, aby nedošlo k poškodzovaniu elektrizačných zariadení a ohrozeniu zdravia a života ľudí. Zo skúsenosti vyplýva že súčasná hniezdna populácia je závislá na manažmente ochrany, bez vytvorenia hniezdných príležitostí a pravidelnej údržby búdok by mohlo dôjsť k vážnemu ohrozeniu statusu tohto druhu na Slovensku.

1.6.3.4.3. Sova dlhochvostá (*Strix uralensis*)

V prípade sovy dlhochvostej ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo môže vzniknúť na jej hniezdiskách konflikt v prípade ochrany hniezdísk, jedná sa však o menej náročný druh (vzhľadom k jej šíreniu a nárastu populácie), kde vytvorením náhradných hniezdných podmienok (v búdkach) je možné dostatočne zabezpečiť jej ochranu.

1.6.3.4.4. Ďateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*)

Ďateľ hnedkavý nie je vo verejnosti známy, ale patrí medzi d'atle, ktoré sú vo verejnosti akceptované a žiadané pre ich pozitívnu úlohu pri ochrane drevín pred hmyzími škodcami. Postavenie d'atľa hnedkavého je o to významnejšie, že ide o druh synantropný viazaný svojim výskytom na parky a záhrady v obciach. Potreby druhu na zachovanie starých ovocných stromov s hniezdnymi dutinami sa môže stať predmetom konfliktu s obyvateľmi, záhradkármi, majiteľmi ovocných sádov a správcami parkov, pri snahách o výruby starých stromov. Tieto protichodné záujmy je možné riešiť citlivým prístupom úradov, v kompetencii ktorých je vydávanie súhlasov na výruby. Zároveň je dôležité pri tom poukazovať na fakt, že záujem na ochrane biotopu druhu vychádza v ústrety aj ľuďom tak, že zachovanie stromovej vegetácie zabezpečuje vhodné mikroklimatické podmienky počas horúcich dní.

1.6.3.4.5. Bocian biely (*Ciconia ciconia*)

Ochrana bociana bieleho a jeho hniezdisk priamo je vo verejnosti široko akceptovaná a žiadaná vzhľadom k tomu, že bocian je vnímaný ako symbol vidieka na Slovensku pozitívne. Tieto požiadavky však často prichádzajú do konfliktu so záujmami konkrétnych obyvateľov ak je hniezdo umiestnené na streche rodinného domu, alebo na stĺpoch elektrického vedenia a dochádza z tohto dôvodu k výpadkom elektrického prúdu. Vznik takýchto konfliktov je riešiteľný prekládkou hniezd na osobitné podložky na nekonfliktných miestach. Väčším problémom môžu byť požiadavky na zachovanie lovísk, ktorými sú často mokrade a lúky, ktoré v prípade záujmu na ich odvodnení, rozoraní alebo zastavaní nie sú niekedy bez vzniku konfliktu a rozhodnutia úradov, ktoré vyhovie iba jednému zo záujmov riešiteľné.

1.6.3.4.6. Prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

Ochrana prepelice poľnej ako symbolu poľnohospodárskej krajiny vo verejnosti je záujmom nielen z dôvodu jej určenia ako predmetu ochrany v CHVÚ Košická kotlina, ale aj z dôvodu zachovania kultúrneho dedičstva. Vzhľadom k tomu, že ide o nenáročný druh, nie je predpoklad vzniku väčšieho konfliktu s hospodárskym využitím územia z dôvodu požiadavky realizácie špeciálnych opatrení (s výnimkou obmedzenia využívania chemických prípravkov).

1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území

V rámci vymedzeného územia CHVU dochádza k prekryvu s územím Chráneného areálu Perínske rybníky, v ktorom platí štvrtý stupeň ochrany v zmysle zákona NR SR č. 543/2002 Z. z.. Ostatné územie CHVU sa nachádza v prvom stupni ochrany. Chránené územia iných kategórií v rámci CHVU nie sú vyhlásené.

V rámci územia CHVU je evidované nadregionálne biocentrum Perínske rybníky a sieť biocentier regionálnej úrovne prepojených nesúvislými terestickými biokoridormi. Vodné toky sú vymedzené ako hydricko-terestické biokoridory regionálnej úrovne.

1.7. Výsledky kompletného zisťovania stavu lesa

Lesný pôdny fond je obhospodarovaný podľa Programov Starostlivosti o Lesy (PSL), prípadne Lesných hospodárskych plánov (LHP). V nasledujúcej tabuľke je prehľad platných PSL (LHP).

Názov PSL pre Lesný celok	Platnosť PSL	Výmera PSL (LHP) v CHVÚ
BUKOVEC	2009 - 2018	63,62
ZVYŠOK LHC BUKOVEC A OPÁTKA	2009 - 2018	151,47
ZVYŠOK LHC SOKOL'	2009 - 2018	43,29
JASOV - ŠL	2011 – 2020	150,73
ZVYŠOK LHC JASOV	2011 – 2020	167,71
LC RUSKOV I.	2013 - 2022	445,32
SLANEC	2013 - 2022	4,88
ZVYŠOK LHC SLANEC, RUSKOV	2013 - 2022	482,36
Spolu		1509,38

Rozdiel oproti výmere LPF v súčasnom KN je spôsobený stavom C-KN v čase vyhotovenia PSL (LHP).

Zastúpenia kategórií lesa sú v nasledovnej tabuľke.

Kategória lesa	Písmeno kategórie ha	Kategoria ha	%
H		1483,10	99,6
O	d	5,99	0,4
U			
Spolu		1489,09	100

Zastúpenie drevín v porastoch CHVU je v nasledujúcej tabuľke.

drevina	%	drevina	%
HB	24,05	SC	0,30
DZ	23,94	LV	0,24
BK	21,76	JJ	0,20
DL	11,22	CS	0,16
AG	7,34	JM	0,11
BO	2,56	BC	0,10
TB	2,00	OV	0,09
JS	1,78	DC	0,09
TI	0,95	JL	0,06
LM	0,77	SM	0,06
BR	0,74	VB	0,06
JP	0,54	CR	0,05
JH	0,44	PJ	0,02
OS	0,38		

Veková štruktúra je v nasledujúcej tabuľke.

Vek v rokoch	0	1-20	21-40	41-60	61-80	81-100	101-120	120-140
Zastúpenie v %	1,5	8,7	7,3	13,8	29,8	18,3	17	3,6

Porastová mapa je súčasťou príloh.

2. Socioekonomické pomery (využívanie územia a jeho okolia), pozitívne a negatívne faktory

2.1. Historický kontext

V Košickej kotline prešiel vývoj využívania krajiny markantnými zmenami podobne ako v iných územiach umiestnených v nižších polohách Slovenska dôležitých pre poľnohospodárstvo. Kým v päťdesiatych rokoch minulého storočia ešte významný podiel územia, ktoré je dnes vyhlásené CHVÚ tvorili pasienky a trávne porasty, podmáčané inundačné plochy a to aj v rovinatej časti, dnes došlo ku významnému zmenšeniu ich rozlohy, čoho výsledkom je takmer úplná absencia týchto kľúčových biotopov pre predmet ochrany v rovinatej časti. Okrem toho v tejto časti vzniklo viacero rozľahlých štrkovísk a na depresiách aj Perínske rybníky, ktoré boli v r. 1987 vyhlásené za chránený areál.

V dôsledku týchto zmien, z ktorých mnohé prebiehajú aj v súčasnosti (intenzívna urbanizácia) sa aj hranice CHVÚ líšia oproti pôvodnému vedeckému návrhu. Došlo k vylúčeniu intravilánov a v okolí Kechneca aj širšieho okolia, kde sa predpokladá rozvoj priemyselného parku. Došlo aj k odčleneniu územia južne od železniční a naopak k pričleneniu územia na západnom okraji CHVU a lesného porastu východne od železniční.

2.2. Stručný opis aktuálneho stavu

Poľnohospodárstvo

Na území CHVÚ Košická kotlina sa z celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy využíva 13 071 ha, ako orná pôda. Na výmere 785 ha sa nachádzajú trvalé trávnaté porasty využívané hlavne na kosenie a pasenie. Sady sa nachádzajú na výmere 46,48 ha. Vinice zaberajú plochu 2,39 ha. Pôda, ktorá zatiaľ nie je poľnohospodársky využívaná sa nachádza na výmere 9,29 ha. Ide prevažne o plochy zarastené krovínami a iniciálnymi drevinami.

Lesné hospodárstvo

Porasty v CHVU sú porastené prevažne stanovištne pôvodnými drevinami. Ag je zastúpený 7,5 % pričom je dôležité bude zabezpečiť ochranu proti jeho ďalšiemu plošnému rozširovaniu. Veková skladba vytvára predpoklad nárastu obnovnej ťažby v nasledujúcich decéniach,

Rekreácia a šport

Územie je súčasťou Dolnozemplínskeho regiónu cestovného ruchu, kde dominuje letná turistika, pobyt pri vode, poznávací, kúpeľný a vidiecky turizmus s ťažiskom mimo územia CHVU (Zemplínska Šírava, Vihorlat, Slanské vrchy, Tokaj). Vlastné územie CHVU má podmienky pre rekreáciu pri vode a vodné športy na veľkých štrkoviskách (Čaňa – Geča, Milhošť), kde je už sčasti vybudovaná rekreačná vybavenosť a navrhuje sa ďalší rozvoj, individuálnu chatovú a prímestskú rekreáciu, poznávací turizmus, turistické splavy rieky Hornád, cykloturistiku. Na severovýchodnom okraji územia je rekreačný potenciál na báze geotermálnych vrtov (Olšovany, Bidovce), jeho využitie je zahrnuté v návrhoch ÚPN VÚC.

Poľovníctvo a rybárstvo

Využívanie poľovníckeho práva nemá vo vzťahu k predmetu ochrany významnejší priamy negatívny vplyv nakoľko ani jeden z predmetov ochrany nepatrí medzi poľovnú zver. Predmetov ochrany sa môže dotknúť vykonávanie práva poľovníctva len nepriamo, prostredníctvom vyrušovania, tento faktor však pri dodržiavaní ostatných predpisov ochrany prírody (ktorých kontrola je nevyhnutná nielen vo vzťahu k využívaniu poľovného práva) má minimálny dopad na ciele ochrany prírody. V súčasnosti v CHVÚ Košická kotlina je

stanovených deväť poľovných revírov a to Borzagoš, Ružový dvor, Rybník, Ida, Lúky, Konopné, Chrasť, Hornád, Barónsky kút, Veremba, Nobiš, Orechový les.

Podobne je minimálny dopad vo vzťahu k predmetu ochrany aj u využívania práva rybárstva, ktoré sa vykonáva intenzívne na Hornáde, štrkoviskách ako napríklad Geča, Kechnec alebo na rybníku Nižný Lánec, Perínskych rybníkoch.

Ťažba nerastných surovín

Severovýchodná časť územia CHVU zasahuje do určeného prieskumného územia pre geotermálnu energiu (Geoterm Košice, a.s., platnosť 2008 - 2016).

Vo východnej časti územia sa nachádza výhradné ložisko štrkopieskov a pieskov Geča s vyhláseným chráneným ložiskovým územím (Holcim a.s. Rohožník) Zastavená je ťažba vo výhradnom ložisku Seňa – Milhošť na južnom okraji CHVU s určeným chráneným ložiskovým územím, ťažené boli štrkopiesky a piesky.

Využitie vody

V rámci širšieho územia je realizovaných a využívaných viacero hydrogeologických vrtov.

V území CHVU sa nachádzajú vodárenské zdroje a ich pásma hygienickej ochrany 2. stupňa vodárenských zdrojov (Gyňov, Kechnec). Navrhované sú prevody vody v rámci územia a na vodná nádrž na toku Oľšavy pri Blažiciach, mimo hraníc CHVU.

V území, najmä v juhozápadnej časti v povodí Bodvy boli v minulosti vykonané vodohospodárske úpravy tokov s protipovodňovou a odvodňovacou funkciou a vybudované umelé vodné kanály.

V území sa nachádzajú pomerne veľké vodné plochy ako pozostatky povrchovej ťažby, napr. pri Kechneci, početné sú v okolí Čane; v území sú viaceré umelé vodné nádrže a rybníky, najväčšími sú Perínske rybníky v južnej časti územia, menšie pri Bočiarí, Nižnom Lánci a i.

Ďalšie využitie

Územie CHVU je situované v silne urbanizovanej a hospodársky využívanej oblasti. CHVU sa nachádza v tesnej blízkosti hutníckeho areálu U.S. Steel Košice s.r.o. a súvisiacej environmentálnej záťaže (zdroje znečisťovania ovzdušia, vôd, odpady, doprava). Výroba je sústredená aj v Čani, Geči, Kechneci,

V okolí obcí v rámci celého územia CHVU sú evidované záťaže bývalých nelegálnych skládok bez úpravy a rekultivácie.

V blízkosti územia je situované verejné a vojenské letisko Košice – Barca a malé letiská pre letecké práce Veľká Ida a Vyšná Myšľa a agroletisko Komárovce. V juhozápadnej časti CHVU, kadiaľ prechádza rýchlostná cesta R4 a cesta 1. triedy I/68 smerom z Košíc k štátnej hranici s Maďarskom, pôsobí hluková a imisná záťaž z dopravy. V príprave je výstavba diaľnice D1, ktorá je v úseku Košická Oľšany - Bidovce trasovaná severným okrajom CHVU, a obchvat Košíc rýchlostnou cestou R2, ktorý vedie západne od severnej časti CHVU.

Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity

Kultúrne pamiatky a objekty významné z hľadiska kultúrno-historického dedičstva sú sústredené predovšetkým v Košiciach a obciach vo vnútri a po obvode CHVU. Priamo v území nachádza archeologické nálezisko Nižná Myšľa. Ako pútnické miesto je evidovaná lokalita Košice – Kalvária. V území CHVU sa nekonajú významnejšie kultúrne a náboženské aktivity.

2.3. Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cieľov ochrany

Návrh zásad opatrení vychádza z hodnotení priaznivých stavov predmetných druhov v CHVÚ Košická kotlina vyhotoveného ŠOP SR na základe dát z monitoringu vtáctva v rokoch 2010-2012 a odporúčaní navrhnutých expertmi v danom hodnotení.

2.3.1. Návrh zásad a opatrení pre jednotlivé druhy v CHVÚ Košická kotlina

2.3.1.1. Návrh zásad a opatrení pre druh orol kráľovský (*Aquila heliaca*)

Na udržanie stavu orla kráľovského na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd
- zabezpečiť fyzickú kontrolu hniezd so zameraním na zistenie hniezdnej produktivity, kondície mláďat a označenie mláďat
- udržiavať a dosádzať existujúce poľné lesíky, solitérne dreviny a líniové aleje v poľnohospodársky využívanej krajine
- zabezpečiť ponechávanie odumierajúcich a odumretých drevín v poľnohospodárskej krajine
- na lesnom pôdnom fonde zabezpečiť dostatočný podiel lesných porastov nad 80 rokov
- udržať a zvyšovať podiel trvalých trávnych porastov
- podporovať pasenie hospodárskych zvierat
- všetky 22 kV elektrické vedenia riešiť z dlhodobého pohľadu kabelážou v zemi, zo strednodobého ošetriť všetky elektrického vedenia prvkami znižujúcimi riziko úrazu elektrickým prúdom a kolízií
- vylúčiť rozorávanie TTP a zvýšiť ich rozlohu
- zvýšiť podiel pozemkov s vhodnými plodinami pre ochranu druhu a s prijateľnejšími poľnohospodárskymi praktikami pre ochranu orla kráľovského
- realizovať reštitučný program obnovy populácií vybraných druhov tvoriacich potravnú základňu druhu napr. syseľ pasienkový (*Spermophilus citellus*) a chrčka poľného (*Cricetus cricetus*), aby sa znížil aj podiel lovu neprirodzenej koristi a malej zveri
- vylúčiť výstavbu veterných a fotovoltaiických parkov v okruhu min. 20 km od chráneného vtáčieho územia
- dôsledne posudzovať a usmerňovať urbanizáciu územia, aby nedochádzalo k zániku významných potravných biotopov v území, za týmto účelom ohrozenia zachytiť už v územnom plánovaní a dodržiavanie územných plánov dôsledne kontrolovať
- zabezpečiť ekologizáciu konštrukcií 22 kV vedení a vodičov elektrických vedení (ekochráničky, výstražné prvky)
- zabezpečiť nevyhnutný pravidelný monitoring hniezdnej populácie a stály odborný dozor.
- v rámci možnosti rekonštruovať napriamené vodné toky a vytvárať meandre na podporu zvýšenia biodiverzity

2.3.1.2. Návrh zásad a opatrení pre druh sokol rároh (*Falco cherrug*)

Na udržanie stavu sokola rároha na stupni B priaznivého stavu je nutné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón v okolí stromových hniezd

- zabezpečiť fyzickú kontrolu hniezd so zameraním na zistenie hniezdnej produktivity, kondície mláďat a označenie mláďat
- zabezpečiť každoročnú údržbu a opravu hniezdných búdok a inštalovanie nových búdok a umelých hniezd
- zabezpečiť udržanie vhodnej drevinovej skladby v poľnohospodársky využívanej krajine
- zabezpečiť ponechávanie odumierajúcich a odumretých drevín v poľnohospodárskej krajine
- udržať a zvyšovať podiel trvalých trávnych porastov
- podporovať pasenie hospodárskych zvierat
- všetky 22 kV elektrické vedenia riešiť z dlhodobého pohľadu kabelážou v zemi, zo strednodobého ošetriť všetky elektrického vedenia prvkami znižujúcimi riziko kolízií a mortality
- vylúčiť rozorávanie TTP a zvýšiť ich rozlohu
- zvýšiť podiel pozemkov s vhodnými plodinami pre ochranu druhu a s prijateľnejšími poľnohospodárskymi praktikami pre ochranu sokola rároha
- realizovať reštitučný program obnovy populácií vybraných druhov tvoriacich potravnú základňu druhu napr. syseľ pasienkový (*Spermophilus citellus*) a chrčka poľného (*Cricetus cricetus*), aby sa znížil aj podiel lovu neprirodzenej koristi (domáce holuby)
- vylúčiť výstavbu veterných a fotovoltaiických parkov v okruhu min. 20 km od chráneného vtáčieho územia
- dôsledne posudzovať a usmerňovať urbanizáciu územia aby nedochádzalo k zániku významných potravných biotopov v území, za týmto účelom ohrozenia zachytiť už v územnom plánovaní a dodržiavanie územných plánov dôsledne kontrolovať
- zabezpečiť ekologizáciu konštrukcií 22 kV vedení a vodičov elektrických vedení (ekochráničky, výstražné prvky)
- celoročne významne znížiť alebo obmedziť používanie rodenticídov, insekticídov a iných chemických prostriedkov majúcich dopad na rozmnožovanie druhu kvalitu potravných zdrojov osobitne je potrebné kontrolovať spôsoby trávenia drobných zemných cicavcov
- neodporúča sa mulčovanie trávnych porastov
- zabezpečiť pravidelný monitoring hniezdnej populácie a stály odborný dozor

2.3.1.3. Návrh zásad a opatrení pre druh sova dlhochvostá (*Strix uralensis*)

Pre vytvorenie podmienok na zlepšenie stavu topických a trofických biotopov sovy dlhochvostej a zlepšenie stavu jej populácie je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- realizovať celoplošné mapovanie a monitoring priebehu hniezdenia a trendov vývoja populácie,
- udržať vhodnú vekovú a druhovú štruktúru porastov na existujúcich aj potenciálnych hniezdiskách usmerňovaním lesohospodárskych aktivít (príprava a implementácia PSL),
- v lesných porastoch ponechať pri obnove porastu minimálne 5 stojacich stromov na 1ha na dožitie
- zabezpečiť aby minimálne 35 % lesných porastov v CHVÚ bolo vo veku nad 80 rokov v období platnosti programu starostlivosti

- uplatňovať také spôsoby hospodárenia v lesoch, ktoré zabezpečia rast stromov vhodných pre hniezdenie sovy dlhochvostej v budúcnosti,
- eliminovať vyrušovanie dospelých vtákov počas hniezdenia lesnými hospodárskymi a rekreačnými ľudskými aktivitami,
- inštalovať hniezdne búbky na vhodných stromoch v hospodársky pestovaných lesoch, zabezpečiť aby v porastoch vo veku 41-80 rokov boli na 1 km² umiestnené minimálne dve búbky
- zabezpečiť spevnenie a úpravy nestabilných stromových hniezd ohrozených zrútením v dôsledku vetra a dažďa
- inštaláciou ochranných zábran na konštrukciách 22 kV elektrických vedení eliminovať zranenia a úhyny mladých aj dospelých vtákov,
- zabezpečiť aby sa v lesných porastoch nezvyšovalo percentuálne zastúpenie agáta,
- zvýšenými kontrolami a monitoringom v území zamedziť nezákonným odstrelom.

2.3.1.4. Návrh zásad a opatrení pre druh ďateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*)

Na zlepšenie stavu topických a trofických biotopov vhodných pre ďaťľa hnedkavého a zvýšenie stavu jeho populácie je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende
- zamedzenie výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v blízkosti intravilánov obcí
- zachovanie starých ovocných drevín v záhradách a sadoch,
- zachovanie starších stromov v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia),
- usmerniť aby príslušné úrady vo svojom rozhodnutí v rámci svojich kompetencií na ochranu drevín vhodne zohľadňovali nároky ďaťľa hnedkavého v CHVÚ ako aj v intravilánoch v enklávach vnútri CHVÚ, ktoré boli vylúčené z ochrany,
- obnova vetrolamov, remízok s významom pre hniezdenie v stromových dutinách,

2.3.1.5. Návrh zásad a opatrení pre druh bocian biely (*Ciconia ciconia*)

Na zachovanie minimálne súčasnej úrovne bociana bieleho v CHVÚ, alebo jeho nárast je vhodné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd na elektrických vedeniach alebo iných objektoch
- zabezpečiť ochranné prvky na elektrických vedeniach proti sadaniu, stavaniu hniezd a nárazom bocianov aj na migračných lokalitách
- v rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezd a navrhovať náhradné riešenia
- realizovať periodickú údržbu hniezd na umelých podložkách za účelom predchádzania ich zánku v dôsledku preťaženia, pádu či dožitia materiálu
- na vhodných lokalitách v spolupráci so samosprávami poskytovať nové hniezdne podložky
- pri zásahoch do mokradí uplatňovať vhodné podmienky využívajúce prírodné procesy a v prípade nevyhnutnosti požadovať aj vytvorenie náhradných lokalít
- v rámci územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny vrátane mokradí, lúk a pasienkov

- vylúčiť leteckú aplikáciu chemických látok v blízkosti vodných a mokradových biotopov a vylúčiť aplikáciu rodenticídov na loviskách bocianov bielych.
- zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí
- realizovať ekovýchové aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum bocianov a mokradí
- všetky 22 kV elektrické vedenia riešiť z dlhodobého pohľadu kabelážou v zemi, zo strednodobého ošetriť všetky elektrického vedenia prvkami znižujúcimi riziko kolízií a mortality
- vylúčiť rozorávanie TTP a zvýšiť ich rozlohu
- zabezpečiť dodržiavanie likvidácie invázií rastlín pred ich expanzívnym celoplošným šírením sa na extenzívne využívaných plochách
- zvýšiť podiel pozemkov s vhodnými plodinami pre ochranu druhu (minimalizovať rozlohu plôch s produkciou kukurice, slnečnice a repky, naopak okrem trávnych porastov podporiť krmoviny) a s prijateľnejšími poľnohospodárskymi praktikami pre ochranu bociana bieleho
- dôsledne posudzovať a usmerňovať urbanizáciu územia aby nedochádzalo k zániku významných potravných biotopov v území, za týmto účelom ohrozenia zachytiť už v územnom plánovaní a dodržiavanie územných plánov dôsledne kontrolovať

2.3.1.6. Návrh zásad a opatrení pre druh prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

Na udržanie stabilného stavu populácie prepelice poľnej v CHVÚ Košická kotlina je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- v rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdnych lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie prepelice, napríklad ostrátenie zárastu krovín
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používania hnojív a chemických látok na hniezdnych lokalitách
- v rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej štruktúry krajiny vrátane medzí a úhorov
- realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia aktivity
- zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov
- v prípade ďalšieho poklesu populácií využiť cieľnú ochranu hniezdísk s využitím ustanovení zákona a vyhlášky o CHVÚ
- vylúčiť rozorávanie TTP a zvýšiť ich rozlohu
- dôsledne posudzovať a usmerňovať urbanizáciu územia aby nedochádzalo k zániku významných potravných biotopov v území, za týmto účelom ohrozenia zachytiť už v územnom plánovaní a dodržiavanie územných plánov dôsledne kontrolovať

2.3.2. Návrh zásad a opatrení pre CHVÚ Košická kotlina

2.3.2.1. Poľnohospodárstvo

Nakoľko ide o CHVÚ, kde tvorí 83 % poľnohospodárska pôda a z toho 11 % trvalé trávnaté plochy, hniezdne a potravné biotopy viacerých predmetných druhov sú závislé práve na vhodnom obhospodarovaní tohto územia. Preto je najväčšie množstvo zásad a opatrení zameraných na otvorenú krajinu. Vhodne nastavené aktivity na poľnohospodárskej pôde, trvalých trávnatých plochách a sadoch sú kľúčové pre zachovanie hniezdných či lovných habitatov druhov bocian biely, prepelica poľná, ďateľ hnedkavý, sokol rároh orol kráľovský. Preto by využívanie územia na poľnohospodárske účely malo zohľadniť následné zásady a opatrenia:

- zabezpečiť extenzívny spôsob obhospodarovania lúk a pasienkov
- vylúčiť rozoranie existujúcich trávnych porastov a podporovať zvyšovanie rozlohy TTP a využívanie existujúcich pozemkov klasifikovaných ako TTP zodpovedajúcou formou,
- výrazne zvýšiť podiel trvalých trávnych porastov, najmä lúk, pasienkov, lucernovnísk, realizovať reštitučné programy zamerané na obnovu pôvodných biotopov. Je vhodné aby sa súhrnný podiel reálne využívaných TTP v území v priebehu realizácie programu starostlivosti udržiaval na hranici 2000 ha. Zároveň je dôležité, aby tieto TTP boli lokalizované aj v samotnej Košickej kotline, nielen v pahorkatinnej časti územia,
- podporovať chov hospodárskych zvierat a ich voľné pasenie v krajine,
- eliminovať resp. usmerniť agrochemické postupy a používanie insekticídov a rodenticídov v poľnohospodárstve
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok (insekticídy, rodenticídy) na hniezdných lokalitách
- lokálne ponechávanie úhorov vo forme pásov popri kultúrach poľnohospod. plodín, ktoré predmety ochrany využívajú pri love potravy a v pohniezdnom období
- v období po žatve obilnín a repky časť strnísk zaoarať až v neskoršom období a ponechať ich nepoorané v letných mesiacoch (júl až august), pokiaľ nie je možné zachovať
- plošne nezorané strniská ponechať aspoň ich časti vo forme pásov popri stromových alejách a okolo solitérnych stromov (aspoň o šírke 50 až 100m)
- kosenie trávnych porastov realizovať od stredu ku kraju alebo od kraja ku kraju, vylúčiť kosenie od kraja do stredu,
- zachovávanie mäkkých poľných ciest, zachovanie ich dostatočného trávnatého okraja a zamedzenie ich rozorávaníu ak to nie je nutné z dôvodu ich stavu (a nezjazodnosti),
- zabezpečiť zachovanie a revitalizáciu mokradí v území,
- zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu okrajov poľných ciest a mokradí
- na všetkých pozemkoch vo vlastníctve a správe štátu (SPF, resp. Slovenská republika) v CHVÚ zabezpečiť prioritne hospodárenie v súlade s nárokmi predmetu ochrany
- zabrániť záberom poľnohospodárskej pôdy výstavbou infraštruktúry a iným rozsiahlejšími zámermi a usmerniť ich výstavbu mimo potravných biotopov druhu v rámci intravilánov obcí, resp. ich priľahlého okolia využitím nástrojov ochrany prírody a územného plánovania,
- zabezpečiť v prípade záujmu vlastníkov výmenu súkromných pozemkov umiestnených v CHVÚ za štátne umiestnené mimo CHVÚ a sceliť drobné pozemky vlastnené štátom v rámci CHVÚ do väčších blokov prostredníctvom zámen,
- zabezpečiť zníženie podielu výsadby nevhodných poľnohospodárskych kultúr pestovaných na energetické účely (kukurica, slnečnica, repka) v prospech takých poľnohospodárskych kultúr, ktoré sú v súlade s ekologickými nárokmi predmetov ochrany (napr. viacročné krmoviny: ďatelina, lucerna, ďatelinotrávne miešanky)

- realizovať reštitučné programy obnovy pôvodných potravných zdrojov vybraných druhov drobných zemných cicavcov a hmyzu a revitalizáciu biotopov ich výskytu, napr. syseľ pasienkový (*Spermophilus citellus*)
- zamedzenie výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v blízkosti intravilánov obcí a zachovanie starších stromov v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia), zabezpečiť ponechávanie odumierajúcich a odumretých drevín v poľnohospodárskej krajine
- zachovanie starých ovocných drevín v záhradách a sadoch, podpora pestovania tradičných odrôd,
- zabezpečiť pravidelný monitoring populácií, špeciálne ich hniezdisk,
- zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov,
- zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón v okolí stromových hniezd predmetov ochrany na drevinách na poľnohospodárskej pôde,
- zabezpečiť fyzickú kontrolu hniezd v otvorenej krajine so zameraním na zistenie hniezdnej produktivity, kondície mláďat a označenie mláďat
- zabezpečiť každoročnú údržbu a opravu hniezdných búdok situovaných do otvorenej krajiny,
- zabezpečiť inštaláciu ochranných zábran na konštrukciách 22 kV elektrických vedení nachádzajúcich sa v otvorenej krajine a zabezpečiť umiestnenie problematických vedení pod zem,
- realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia aktivity

2.3.2.2. Lesné hospodárstvo

V CHVÚ je rozloha lesných pozemkov 8,4 %. Lesné biotopy sú dôležité prioritne pre sovu dlhochvostú, menšie lesy sú podstatné aj pre ochranu orla kráľovského. Vhodné je preto realizovať nasledovné opatrenia:

- udržať vhodnú vekovú a druhovú štruktúru porastov na existujúcich aj potenciálnych hniezdiskách usmerňovaním lesohospodárskych aktivít (príprava a implementácia PSL),
- v lesných porastoch ponechať pri obnove porastov minimálne 5 stojacich stromov na 1ha na dožitie (s výnimkou ak to nie je možné v prípade vetrovej kalamity), ponechávať v lese aj zlomy, ktoré nepredstavujú zdravotné riziko pre okolité lesné porasty,
- na lesnom pôdnom fonde zabezpečiť aby podiel lesných porastov vo veku nad 80 rokov dosiahol aspoň 35 % v priebehu platnosti PS
- v prípade nájdania hniezda orla kráľovského alebo sokola rároha je v prípade potreby vyhlásiť ochranné zóny v okolí hniezda s cieľom limitovania lesohospodárskych prác a vyrušovania. Potrebnú vyhlásenia zvažujú miestni experti, v prípade ak je možné riešiť ochranu porastov aj inou formou dohody (ústnou) a sú s aplikáciou takýchto opatrení dobré skúsenosti, je potrebné uprednostniť túto formu ochrany okolia hniezd.
- zabezpečiť ochranné zóny okolo hniezd dravcov tak, že vo vnútornej časti zóny sa nesmie celý rok zasahovať (v mimohniezdnom období iba výchovne zásahy netýkajúce sa hniezdného stromu, no nie je možné porast vyrúbať v tomto období s výnimkou spracovania kalamít) a ak je hniezdo neobsadené minimálne päť rokov ponechať porast vo vnútornej zóne v rovnakom režime. V prípade vonkajšej zóny zabezpečiť úplné obmedzenie lesohospodárskych zásahov v hniezdnom období. Vnútorňá časť zóny by mala mať spravidla polomer minimálne 100 metrov (v závislosti od nárokov druhov) a vonkajšia časť zóny 300-500 metrov.

- zabezpečiť ochranu hniezdných stromov sovy dlhochvostej.
- zabezpečiť dostatočnú hniezdnu pre sovu dlhochvostú predostne v mladších lesných porastoch a to tak aby v porastoch vo veku 41-80 rokov na 1 km² boli dostupné minimálne dve búbky vyhovujúce nárokom sovy dlhochvostej,
- zabezpečiť aby sa v lesných porastoch nezvyšovalo percentuálne zastúpenie agáta,
- eliminovať vyrušovanie dospelých vtákov počas hniezdenia lesnými hospodárskymi a rekreačnými ľudskými aktivitami,
- inštalovať hniezdne búbky na vhodných stromoch v hospodársky pestovaných lesoch,
- zabezpečiť spevnenie a úpravy nestabilných dravčích hniezd ohrozených zrútením v dôsledku vetra a dažďa

2.3.2.3 Rekreačia a šport

Rekreačia a šport predstavujú pre predmety ochrany len okrajové nebezpečenstvo v porovnaní s ohrozeniami vyplývajúcimi z intenzifikácie poľnohospodárstva či intenzívnej lesohospodárskej činnosti. V zásade rekreačia šport nie je vylúčený, len ak by dochádzalo k zmenšovaniu rozlohy vhodných biotopov alebo k fragmentácii územia:

- dôsledne posúdiť investičné zámery pre rozvoj rekreácie a športu z pohľadu ich dopadu na predmet ochrany. Vylúčiť zámery prispievajúce k zvýšeniu miery fragmentácie CHVÚ, podporiť zámery, ktoré sú umiestnené na okraji dnes zastavaného územia bez negatívneho dopadu na predmet ochrany
- zabrániť navštevovaniu hniezdných lokalít v období hniezdenia.

2.3.2.4. Poľovníctvo a rybárstvo

Podobne ako v prípade rekreácie a športu sú poľovníctvo a rybárstvo ako menej negatívny faktor vo vzťahu k predmetom ochrany. Poľovníctvo a rybárstvo môže významne prispieť k dosiahnutiu cieľov ochrany územia, a preto je potrebné pri jeho výkone dodržiavať nasledovné opatrenia:

- zabezpečiť pravidelnú kontrolu územia zameranú na lokalizovanie a eliminovanie nezákonných činností, inštalovať uzamykateľné rampy na prístupových komunikáciách do cennejších častí CHVÚ, kontrolovať oprávnenosť vstupu motorovými vozidlami do CHVÚ
- zapojiť poľovnícke združenia do intenzívnej kontroly dodržiavania poľovníckych predpisov a predpisov ochrany prírody ako aj do eliminácie vykladania otrávených návnad
- vypracovať a uviesť do praxe v spolupráci s vedením Slovenskej poľovníckej komory systém odhaľovania a kontroly pytlíctva a trávania zveri a dravých vtákov v CHVÚ
- pri podozrení z páchania trestnej činnosti, najmä pri nálezoch uhynutých živočíchov, návnad je potrebné bezodkladne podať trestné oznámenie príslušnému útvaru polície a orgánom činným v trestnom konaní
- zabezpečiť opatrenia na podstatné zníženie rizík nezákonného odstrelu
- podporovať obnovu havraních kolónií kvôli potencionálnej možnosti zvýšenia hniezdných možností vtáctva

2.3.2.5. Ťažba nerastných surovín a energetický priemysel

V CHVÚ sú evidované dobývacie priestory, ložiská nevyhradených nerastov a chránené ložiskové územia (zabezpečujúce ťažbu štrkov a pieskov). V prípade prípravy projektov na ich využívanie, rozširovanie alebo zmenu využívania je potrebné dodržať nasledovné zásady:

- je potrebné dôsledne posúdiť nové zámery na rozvoj ťažby nerastných surovín a vylúčiť ich v prípade, že je preukázaný negatívny dopad na predmet ochrany, resp. dochádza nimi k fragmentácii územia
- v prípade realizácie nových projektov ťažby nerastných surovín, ktoré je možné po posúdení dopadov na predmet ochrany realizovať je potrebné dôsledne trvať na vypracovaní a dodržaní zmierňujúcich opatrení
- vylúčiť výstavbu veterných parkov v okruhu min. 20 km od chráneného vtáčieho územia

2.3.2.6. Využitie vody

V súčasnosti sa v CHVÚ vo väčšom rozsahu vodné zdroje nevyužívajú, predstavujú len potenciálne riziko pri možných väčších budúcich zámeroch. Ak by sa takéto zámery objavili je potrebné dodržať nasledovné zásady a opatrenia:

- V prípade akéhokoľvek využitia vody priamo v území a bezprostrednom okolí na iný účel ako pre potreby obcí priamo v CHVÚ alebo na ich hranici je potrebné zvážiť a posúdiť prípadný dosah na predmet ochrany.

2.3.2.7. Ďalšie využitie

Pre obnovenie alebo zachovanie priaznivých stavov predmetných druhov je okrem vyššie popísaného nutné dodržať nasledovné zásady a opatrenia:

- zabezpečiť každoročný monitoring druhov ktoré sú predmetom ochrany CHVÚ za účelom získania údajov o stave a trendoch populácií druhov, v prípade orla kráľovského a sokola rároha aj dohľadanie hniezd a označovanie mláďat
- zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva
- zabezpečovať inštaláciu nových hniezd a búdok a údržbu existujúcich tak, aby bola zabezpečená dostatočná ponuka hniezd
- zabezpečiť ochranu nelesnej drevinovej vegetácie, trávnych pásov rozhodnutím kompetentného orgánu ochrany prírody na celej ploche CHVÚ
- zabezpečiť zachovanie starších stromov v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia) a obnovu existujúcich vetrolamov a skupín stromov ich dosadením,
- okolo existujúcich hniezd vyhlásiť ochranné zóny,
- systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd bociana bieleho na elektrických vedeniach alebo iných objektoch a v spolupráci so samosprávami zabezpečovať vytváranie nových hniezdnych príležitostí
- revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ zabezpečiť zákaz výrubu nelesnej drevinovej vegetácie, neznižovať jej výmeru (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky)
- zabezpečiť zachovanie brehových porastov, lužných lesov a sprievodnej zelene pozdĺž vodných tokov
- celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek a výstražných prvkov na trasách VN, znižujúcim riziká nárazov do el. vedení

- v rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie cieľových druhov)
- v rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie mokradí, trávnatých porastov a vhodnej štruktúry krajiny vrátane medzí a úhorov
- dôsledne posúdiť rozvojové zámery v CHVÚ a v okolí s dopadom na predmety ochrany. Zámery, ktoré majú mierny alebo žiadny dopad na predmety ochrany usmerniť tak, aby sa realizovali v rámci existujúcich intravilánov alebo ich bezprostrednom okolí a nedochádzalo tak k záberu potravných a hniezdných biotopov. Zámery s významne negatívnym dopadom na predmety ochrany z územia vylúčiť. Pre usmernenie rozvoja využívať aj nástroje územného plánovania a dôsledne kontrolovať dodržiavanie tých územných plánov, ktoré rešpektujú zásady ochrany prírody
- realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané informovanie odbornej i laickej verejnosti, na ochranu a výskum druhov ktoré sú predmetom ochrany s cieľom vytvoriť u verejnosti pozitívny vzťah k ochrane cieľových druhov
- zhodnotiť adresnosť obmedzení vo vzťahu k predmetom ochrany vyplývajúcich z vyhlášky č. 22/2008 Z.z.

2.3.2.8. Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity

V súčasnosti sa CHVÚ pre potreby prezentovania kultúrneho dedičstva a náboženských aktivít nevyužíva, predstavujú len potenciálne riziko pri možných budúcich zámeroch. Ak by sa takéto zámery objavili je potrebné dodržať nasledovné zásady a opatrenia:

- v spolupráci so ŠOP SR usmerniť potenciálne zámery, aby nedochádzalo k ohrozeniu predmetov ochrany CHVÚ

3. CIELE STAROSTLIVOSTI A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE

3.1. Stanovenie dlhodobých cieľov starostlivosti

3.1.1. Dlhodobé ciele na dosiahnutie priaznivého stavu:

1. Udržať priaznivý stav orla kráľovského, sokola rároha, sovy dlhochvostej, ďatľa hnedkavého a prepelice poľnej aspoň na stupni B – priemerný, priaznivý stav.
2. Zlepšiť priaznivý stav bociana bieleho aspoň na stupeň B – priemerný, priaznivý stav.
3. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva

Limitujúce a modifikujúce faktory

Vnútorne prírodné faktory

*Vnútorným prírodným faktorom, ktorý môže negatívne vplyvať na populácie výberových druhov a dlhodobé ciele č. 1–2 sú predovšetkým **extrémny počasie a nedostatok potravy**. Extrémny počasie (náhle výkyvy teplôt, dlhé obdobie so zrážkami spojené s povodňami alebo naopak extrémne suché a horúce počasie) môžu prispieť k negatívnym vplyvom na*

populácie výberových druhov. Náhle výkyvy teplôt môžu prispieť k nižšej hniezdnej úspešnosti výberových druhov v území, alebo úmrtiu adultných jedincov. Týka sa to najmä orla kráľovského a sokola rároha. Tento faktor sa však opakuje len v odstupe niekoľkých rokov, preto dostatočne veľké populácie výberových druhov sa dokážu s týmito stratami vyrovnáť. V prípade ak by populácie oproti aktuálnemu stavu poklesli a v území prežival len posledný pár sokola rároha, alebo posledné jedince, tak aj straty spôsobené prirodzenými faktormi by mohli byť pre populáciu fatálne. Okrem toho problematickým pre orla kráľovského a bociana bieleho môžu byť aj extrémny počasia s prítomnosťou silného vetru, kde môže dôjsť k zmareniu hniezdenia. Dostatočne veľká populácia sa však vie s týmito stratami vyrovnáť ak sa extrémny neopakujú každoročne.

Dlhé obdobia so zrážkami spojené s povodňami môžu prispieť k malej hniezdnej úspešnosti, zničeniu hniezd alebo úplne znemožniť hniezdenie niektorým druhom a naopak extrémne suché a horúce počasie spôsobujúce vysychanie mokradí a vlhkých lúk spôsobuje negatívne zmeny týchto biotopov, ktoré sa môžu stať nevhodnými ako potravné biotopy pre bociana bieleho.

Podobne ako extrémny počasia môžu k nižšej hniezdnej úspešnosti prispieť aj **prirodzené cykly v abundancii drobných zemných cicavcov**. Tieto však značne vedú orly kráľovské a sokoly rárohy kompenzovať preorientovaním na inú potravu a to napríklad na holuby. V prípade sovy dlhochvostej v takomto prípade v prípade nedostatku potravy nemusí v danom roku dôjsť k hniezdeniu. V súčasnosti sú oveľa väčším rizikom pre územie antropicky podmienené faktory, ktoré môžu limitovať a modifikovať splnenie dlhodobých cieľov a do veľkej miery môžu limitovať aj vplyv prírodných faktorov.

Vnútorne človekom podmienené faktory

Splnenie dlhodobých cieľov 1–3 môže byť značne limitované, alebo modifikované viacerými človekom podmienenými faktormi.

*Na populácie výberových druhov, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ môže limitujúco vplývať **intenzívne poľnohospodárstvo**. V tomto ohľade je dôležité predovšetkým **odvodňovanie, opúšťanie, rozorávanie TTP a používanie pesticídov**. Tento faktor limituje populáciu všetkých druhov poľnohospodárskej krajiny a druhov, ktoré majú v tomto území potravné biotopy. V území pôsobí dnes tento faktor hlavne v dôsledku chemizácie, rozorávania okrajov ciest, medzí, okrajov vetrolamov a absencie TTP v kotlínovej časti CHVÚ, ktoré zapríčiňujú stratu hniezdných a potravných biotopov, nedostatok vhodnej potravy (hmyz, drobné zemné cicavce) v CHVÚ. Je otáznou či bez zmeny dnešných praktík v poľnohospodárstve sú vôbec v CHVÚ udržateľné populácie druhov ako sokol rároh, bocian biely a orol kráľovský. Preto intenzívne poľnohospodárstvo môže značne limitovať aj splnenie dlhodobých cieľov č. 1–2. Pre eliminovanie tohto rizika je potrebné zmeniť praktiky hospodárenia a to vytvorením častí územia s menej intenzívnym hospodárením, t.j. so založením nových trávnych porastov, pasienkov (na nich sysľovísk). Tieto opatrenia by sa mali vykonať aspoň na pozemkoch, ktoré sú dnes vo vlastníctve štátu (SPF).*

*Limitujúcim faktorom, ktorý môže limitovať dosiahnutie dlhodobých cieľov č. 1 je **všeobecné prenasledovanie dravcov** v území. Územie Košickej kotliny nepatrí medzi územia na Slovensku, kde je tento faktor bežným javom ale je potrebné tento faktor brať na zreteľ. Pri celkovo malej početnosti najmä sokola rároha je však takéto prenasledovanie kritickým rizikom pre jeho dlhodobé prežívanie. Preto je nevyhnutné aby štátne orgány systematicky a dlhodobo monitorovali a potierali túto nelegálnu činnosť a aby bol vypracovaný efektívny systém na odhaľovanie a potrestanie vinníkov. Zároveň je nutné posilniť spoluprácu s tými poľovníckymi združeniami, ktoré nie sú pasívne pri potieraní týchto praktík a vedú byť nápomocné v celkovom zlepšení stavu. V neposlednom rade je dôležité vhodne šíriť osvetu ohľadne významu týchto dravcov a potreby ich ochrany a potreby zmeny poľnohospodárstva v území, ktoré by vytvorilo aj prirodzenú potravnú ponuku a tak eliminovalo možné konflikty s chovateľmi holubov a poľovníkmi a teda nežiaduci vznik negatívneho vnímania ochrany týchto dravcov.*

Špeciálne v prípade Košickej kotliny, ako územia umiestneného v bezprostrednej blízkosti druhého najväčšieho mesta na Slovensku, je rizikom **živelná urbanizácia územia**. Často tak dochádza v dôsledku prípravy nových zámerov k zániku dôležitých potravných a hniezdných biotopov predmetov ochrany a tým ohrozeniu splnenia cieľov 1 a 2. Samotný rozvoj v území pritom nie je vylúčený, len je dôležité dôsledne dodržiavať zásady územného plánovania a to už v územnom pláne jasne stanoviť, ktoré územia môžu byť určené na rozvoj, a ktoré by nemali byť zastavané. Následným rozvojom územia v týchto mantineloch je možné udržať prírodné hodnoty územia v prípade ak sa nebudú územné plány meniť často a bez zohľadnenia zásad ochrany prírody.

Pre realizáciu ochranných opatrení je dôležité zachovanie podpory verejnosti pre ochranu prírody ako takú. Podpora verejnosti môže značne variovať v závislosti od celkovej ekonomickej situácie, od spôsobu presadzovania opatrení ochrany prírody a od celkového informovania o ochrane prírody a hodnotách územia. V prípade zhoršenia ekonomickej situácie sa na prioritnejšie pozície v celkovom vnímaní bežných ľudí dostanú iné aspekty života spoločnosti (sociálno-ekonomické) ako ochrana prírody. V takejto situácii by bolo ťažšie hľadať podporu verejnosti na presadzovanie efektívnejšej ochrany prírody a minimalizovať tak dopad slabšej podpory verejnosti pre ochranu prírody. Na druhej strane zvyšujúca sa životná úroveň a a prísun investícií a iných ekonomických záujmov do územia spôsobuje silnejší tlak na využívanie územia a je veľmi často v protiklade so záujmami ochrany prírody. Čiastočne sa dá minimalizovať dopad takejto negatívnej situácie tým, že sa dlhodobou poukazuje na význam ochrany prírody nielen z pohľadu ekonomického, ale celkového prínosu pre kvalitu života (potreba zachovania mokradí, vodozádržných pásov alebo TTP celkovo na poľnohospodárskej pôde pre lepšiu ochranu pred bleskovými povodňami ako aj potreba ochrany drevín v obciach pre zlepšenie vhodných mikroklimatických podmienok ako ochrana pred klimatickými zmenami a pod.). V prípade Košickej kotliny je potrebné poukazovať na celkovú potrebu zachovať kultúrne a prírodné dedičstvo. Druhy sokol rároh, orol kráľovský je potrebné chrániť obzvlášť ako jedny z najvzácnejších vtákov na Slovensku a v rámci Európskej únie ale aj Európy vôbec. Druhy napr. prepelica poľná alebo bocian biely je potrebné zachovať ako kultúrne a prírodné dedičstvo charakteristické pre nížinné poľnohospodárske oblasti Slovenska ale aj celej Európy.

Rovnako ako celková ekonomická situácia (v prípade jej negatívneho vývoja) môže zhoršiť vnímanie verejnosti aj nedostatočná komunikácia s verejnosťou pri prijímaní opatrení pre ochranu prírody. Na minimalizovanie tohto faktora je veľmi dôležité vždy v predstihu pred prijatím opatrení o nich rokovať s dotknutými obcami, vlastníkmi, užívateľmi, prípadne aj občianskymi združeniami a iniciatívami. Takýto inkluzívny prístup v konečnom dôsledku nemusí viesť len k vysvetľovaniu potrieb opatrení prijatých pre ochranu prírody a nájdenia optimálneho spôsobu ich realizácie (teda skĺbenie požiadaviek dotknutých vlastníkov, obcí, iných subjektov a ochrany prírody), ale môže viesť aj k nájdeniu nových osôb ochotných aktívne pomáhať ochrane prírody a tak prispieť pozitívne k naplneniu cieľov.

Vonkajšie prírodné faktory

Dlhodobé ciele 1–2 môže limitovať a modifikovať aj viacero vonkajších prírodných faktorov. Jedná sa v prípade významnejšieho vplyvu o tie isté faktory (extrémy počasia a nedostatok potravy) ako v prípade vnútorných prírodných faktorov. V tomto prípade však treba zohľadniť aj možný vplyv na loviská druhov (orol kráľovský, sokol rároh) umiestnené mimo samotného CHVÚ. Na všetky druhy môžu vplývať faktory počas ich pobytu mimo územia CHVÚ v mimohniezdnom období. Niektoré z nich nie je možné ovplyvniť na národnej úrovni, resp. vôbec. Preto ich je potrebné vziať v úvahu pri hodnotení populácií aj v samotnom CHVÚ Košická kotlina pre prípad, ak tieto faktory majú dopad na populácie v CHVÚ.

Medzi tieto faktory patria napr. extrémny počasia na migračných trasách a zimoviskách. V prípade druhov ako bocian biely, prepelica poľná nie je pre zachovanie populácií týchto druhov dôležité len udržanie vhodných podmienok na hniezdenie v samotnom CHVÚ.

Takmer rovnako dôležitú rolu hrajú aj podmienky na zimoviskách a migračných trasách. Nedostatok potravy na zimoviskách v Afrike môže zvýšiť mieru mortality. Keďže však na pôsobenie týchto faktorov nemáme dosah, je potrebné vykonať opatrenia na samotných hniezdiskách, aby sa druhy prostredníctvom väčšej hniezdnej úspešnosti vedeli s týmito stratami vyrovnáť.

*Medzi vonkajšími prírodnými faktormi hrá významnú rolu **globálna zmena klímy**.* Táto vedie už v súčasnosti k posunu areálu rozšírenia niektorých vtáčích druhov a ovplyvňuje aj druhovú skladbu biotopov. V prípade Košickej kotliny majú tieto zmeny veľmi významný dopad na charakter územia. Extrémne teplé a suché roky, najmä letá vedú k vysychaniu mokradí a vlhkých lúk. Mení sa druhová skladba lúk. Dopad globálnej zmeny klímy môžu čiastočne minimalizovať aj politické opatrenia prijaté na globálnej úrovni. Vzhľadom k prírodným hodnotám, ktoré môže Slovensko stratiť tak by súčasťou snahy o dodržanie vyššie uvedených dlhodobých cieľov (a to nielen v Košickej kotlině ale aj v iných chránených územiach) mali slovenské inštitúcie žiadať efektívne opatrenia na zastavenie globálnych klimatických zmien. Keďže k nim však v súčasnosti nie je na globálnej politickej úrovni vôľa, je potrebné s pôsobením týchto faktorov u nás rátať a prispôbiť im aj navrhované opatrenia tak, aby viedli k udržaniu tých autochtónnych druhov, u ktorých to je možné a zároveň vytvorili vhodné podmienky pre celkové udržanie stability ekologických funkcií krajiny a jej autoregulačných mechanizmov.

Vonkajšie človekom podmienené faktory

Viaceré antropické faktory s pôvodom mimo územia CHVÚ Košická kotlina môžu tiež významne prispieť k horšiemu ako očakávanému naplneniu dlhodobých cieľov starostlivosti o CHVÚ.

*Stavba nových **investičných zámerov za hranicami CHVÚ predstavuje riziko pre dosiahnutie cieľov 1–2.*** Takýmto rizikom je napríklad zastavanie poľnohospodárskej pôdy, ktorá slúži ako hniezdne a potravné biotopy. Rizikom je tak stavba veľkých, priemyselných areálov, solárnych alebo veterných elektrární. Na predchádzanie takýchto rizík je nutné využívať nástroje, ktoré poskytuje EIA a Smernica o biotopoch a Smernica o vtákoch, zámery riadne posúdiť a povoliť ich v prípade, že sa nepreukáže negatívny dopad na predmet ochrany. Takisto je potrebné už v územnoplánovacej dokumentácii nastaviť vhodné výber území, ktoré slúžia na rozvoj uvedených a podobných činností a to tak, aby nedochádzalo k zbytočnej fragmentácii poľnohospodárskej pôdy v okolí chránených území a aby sa takýto rozvoj sústreďoval do okolia oblastí, ktoré sú už dnes zastavané.

V prípade cieľov 1 a 2 hrá významnú rolu aj ochrana biotopov sťahovavých druhov na zimoviskách a migračných trasách ako aj samotných druhov počas migrácie a zimovania.

***Intenzifikácia poľnohospodárstva na zimoviskách a nelegálny lov počas migrácie** pritom predstavujú jedno z hlavných rizík pre sťahovavé druhy.* Nelegálny lov počas migrácie sa týka predovšetkým krajín v okolí Stredomoria ako je Turecko, Cyprus, Libanon a Egypt. Nelegálnym lovom tu nie sú ohrozené len bežné druhy, ale aj mnohé vzácne druhy, migrujúce bociany, dravce. Vzhľadom ku nestabilnej politickej situácii v týchto krajinách sa nedá očakávať zmena legislatívy na ochranu vtáctva v týchto štátoch ani pri tlaku verejnosti z Európy. Preto je možné očakávať, že u ďalekých migrantov zimujúcich v Afrike sa tento nelegálny lov môže aj významne podpísať na negatívnom trende predmetného druhu aj v samotnom CHVÚ. Na minimalizovanie pôsobenia tohto faktoru je tak potrebné zabezpečiť vhodné podmienky na hniezdenie druhov v CHVÚ za účelom zvýšenia hniezdnej úspešnosti. Podobne ťažko ovplyvniteľným procesom je aj proces odlesňovania v subsaharskej Afrike vplývajúci negatívne na dostupnosť zimovísk žltouchvosta hôrneho ako aj intenzifikácia poľnohospodárstva v týchto krajinách. Preto jediným efektívnym opatrením je potreba zabezpečenia podmienok na hniezdenie a dožadovanie plnenia medzinárodných dohovorov (RAMSAR, AEWA a iné).

Na naplnenie cieľov 1, 2 a 3 môže negatívne pôsobiť aj celková nepriaznivá **ekonomická a sociálna situácia v Európe**. V prípade nepriaznivého vývoja ekonomiky prioritou môžu byť iné opatrenia, a teda aj celkové vnímanie ochrany prírody ako priority sa môže posunúť na nižšie úrovne a sťažiť tak dosiahnutie dlhodobých cieľov. Na minimalizovanie dopadu tohto vplyvu je potrebné systematicky upozorňovať na prínosy zachovanej prírody, ktoré poskytujú služby spoločnosti nezávisle od ekonomickej situácie (napr. vodozadržná schopnosť mokradí, pričom mokrade sú dôležité aj pre prežitie predmetov ochrany a pod.).

3.2. Stanovenie operatívnych cieľov

- 1. Udržať priaznivý stav orla kráľovského, sokola rároha, sovy dlhochvostej, d'atľa hnedkavého a prepelice poľnej aspoň na stupni B – priemerný, priaznivý stav.**
 - 1.1. Udržať veľkosť populácie orla kráľovského na priemernej úrovni minimálne 3 páry.
 - 1.2. Udržať veľkosť populácie sokola rároha na priemernej úrovni minimálne 4 páry.
 - 1.3. Udržať veľkosť populácie sovy dlhochvostej na priemernej úrovni minimálne 10 párov.
 - 1.4. Udržať veľkosť populácie prepelice poľnej na priemernej úrovni minimálne 100 párov.
 - 1.5. Udržať stabilný trend populácie d'atľa hnedkavého v rozmedzí +/- 20 % zmeny za päťročné obdobie.

- 2. Zlepšiť priaznivý stav bociana bieleho aspoň na stupeň B – priemerný, priaznivý stav.**
 - 2.1. Udržať veľkosť populácie bociana bieleho na priemernej úrovni minimálne 40 párov.

- 3. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva**
 - 3.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality.
 - 3.2. Zapojiť vlastníkov a užívateľov pozemkov a poľovných revírov do ostrahy lokality a dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody.

3.3. Rámcové plánovanie a modely hospodárenia pre lesné biotopy

Základné rozhodnutia a ciele hospodárenia sú spracované pre lesné porasty podľa identifikátorov v modeloch hospodárenia. Kompletný výstup platných modelov pre jednotlivé PSL je súčasťou Všeobecnej časti PSL pre jednotlivé Lesné celky (LC). V nasledujúcej tabuľke sú uvedené základné rámce vybrané z modelov pre hlavné identifikátory porastov v CHVÚ.

Hospodárske spôsoby uvedené v modeloch hospodárenia sú maximálne prípustnou formou obnovy lesa a zmena na jemnejšie formy je v právomoci odborného lesného hospodára (OLH).

Základné rámce z Modelov hospodárenia pre hlavné identifikátory

Lesná oblasť	Pod- oblasť	Kategória	Tvar	Spôsob obhosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie															
														DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%
04	B	U	V		d	311	62	1	120	50	MP	PH	UV	BK	40-80	db	10-30	cl	1-20	bo	0-20	ol	5-20	sc	0-10				
12		H	V			111	31	1	120	30	MP	PH		DB	45-70	hb	20-25	cr	0-15	cl	0-15	ol	0-5						
12		H	V			111	53	1	90	30	MP	HP		DB	45-70	hb	20-25	cr	0-15	cl	0-15	ol	0-5						
12		H	V			123	30	1	110	20	PH	MP		DL	50-70	hb	15-25	js	10-15	cl	5-15								
12		H	V			123	77	1	50	20	MH	HP		DL	50-70	hb	10-20	js	10-15	cl	5-15	ts	0-5	ol	0-10				
12		H	V			124	76	1	110	30	MP	PH		DL	30-70	cl	15-45	oc	0-5	td	0-5	hb	5-20						
12		H	V			125	76	1	110	30	MP	PH		DL	40-70	cl	20-45	ts	10-30	jl	0-10								
12		H	V			125	77	1	40	20	MH	HP		DL	40-70	cl	20-45	ts	10-30	jl	0-10								
12		H	V			208	28	1	110	30	HP	MH	PH	DB	30-60	BK	10-40	bo	0-20	sc	0-10	hb	0-20	cl	5-15				
12		H	V			208	31	1	120	30	MP	PH	HP	DB	30-60	BK	10-40	bo	0-20	sc	1-10	hb	1-20	cl	5-15	ol	0-5		
12		H	V			208	32	1	120	30	MP	PH	HP	DB	30-60	BK	10-40	bo	0-20	sc	1-10	hb	1-20	cl	5-15	ol	0-5		
12		H	V			208	34	1	120	30	MP	PH	HP	DB	30-60	BK	10-40	bo	0-20	sc	0-10	hb	0-20	cl	5-15	cr	0-5		
12		H	V			208	37	1	120	30	PH	MP	HP	DB	30-60	BK	10-40	bo	0-20	sc	0-10	hb	0-20	cl	5-15				
12		H	V			208	53	1	90	30	HP	PH	MP	DB	30-60	BK	10-40	bo	0-20	sc	0-10	hb	0-20	cl	5-15	cr	0-5		
12		H	V			208	62	1	110	30	MP	PH		DB	30-60	BK	10-40	bo	0-20	sc	0-10	hb	0-20	cl	5-15	cr	0-5		
12		H	V			208	66	1	110	30	MP	PH		DB	30-60	BK	10-40	bo	0-20	sc	0-10	hb	0-20	cl	5-15	cr	0-5		
12		H	V			208	78	1	70	20	MH	HP		DB	30-60	BK	10-40	bo	0-20	sc	0-10	hb	0-20	cl	5-15	cr	0-5	ag	0-10
12		H	V			208	91	1	110	30	MP	PH		DB	30-60	BK	10-40	bo	0-20	sc	0-10	hb	5-20	cl	5-15				0
12		H	V			209	78	1	50	20	MH	HP		DZ	45-70	bk	10-25	hb	0-20	cl	0-15	oi	0-10	cr	0-5	ag	0-5		
12		H	V			211	31	1	120	30	MP	PH		DB	40-70	BK	10-40	hb	0-20	oi	0-15	cl	0-20						

Lesná oblasť	Pod-oblasť	Kategória	Tvar	Spôsob obhosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie															
														DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%		
12		H	V			211	34	1	120	30	MP	PH		DB	40-70	BK	10-40	hb	0-20	oi	0-15	cl	0-20						
12		H	V			211	37	1	110	30	MP	PH		DB	40-70	BK	10-40	hb	0-20	oi	0-15	cl	0-20						
12		H	V			211	38	1	120	30	MP	PH	HP	DB	40-70	BK	10-40	hb	0-20	oi	0-15	cl	0-20						
12		H	V			211	39	1	120	30	MP	PH	HP	DB	40-70	BK	10-40	hb	0-20	oi	0-15	cl	0-20						
12		H	V			211	53	1	90	20	MH	HP		DB	40-70	BK	10-40	hb	0-20	oi	0-15	cl	0-20	ol	0-5				
12		H	V			211	54	1	90	20	MH	HP		DB	40-70	BK	10-40	hb	0-20	oi	0-15	cl	0-20	ol	0-5				
12		H	V			211	57	1	110	30	HP	PH		DB	40-70	BK	5-30	hb	5-30	oi	1-15	cl	0-20						
12		H	V			211	62	1	110	30	MP	PH		DB	40-70	BK	10-40	hb	0-20	oi	0-15	cl	0-20	cr	0-5				
12		H	V			211	66	1	110	30	MP	PH		DB	40-70	BK	10-40	hb	0-20	oi	0-15	cl	0-20						
12		H	V			211	78	1	70	20	MH	HP		DB	40-70	BK	10-40	hb	0-20	oi	0-15	cl	0-20	cr	0-5				
12		H	V			211	88	1	90	30	MP	HP	PH	DB	40-70	BK	10-40	hb	0-20	oi	0-15	cl	0-20						
12		H	V			211	91	1	110	30	MP	PH		DB	40-70	BK	10-40	hb	0-20	oi	0-15	cl	0-20						
12		H	V			211	94	1	110	30	MP	PH		DB	40-70	BK	10-40	hb	0-20	oi	0-15	cl	0-20						
12		H	V			211	95	1	110	30	MP	PH		DB	40-70	BK	10-40	hb	0-20	oi	0-15	cl	0-20						
12		H	V			211	97	1	110	30	MP	PH		DB	40-70	BK	10-40	hb	0-20	oi	0-15	cl	5-20						
12		H	V			213	30	1	110	30	PH	MP		DL	30-70	bk	15-25	hb	0-20	cl	10-25	ts	0-5	jl	0-5				
12		H	V			213	31	1	120	30	MP	PH		DL	30-70	bk	15-25	hb	0-20	cl	10-25	ts	0-5	jl	0-5				
12		H	V			213	32	1	120	30	MP	PH		DL	30-70	bk	15-25	hb	0-20	cl	10-25	ts	0-5	jl	0-5				
12		H	V			213	38	1	110	30	MP	PH	HP	DL	30-70	bk	15-25	hb	0-20	cl	10-25	ts	0-5	jl	0-5				
12		H	V			213	39	1	110	30	MP	PH	HP	DL	30-70	bk	15-25	hb	0-20	cl	10-25	ts	0-5	jl	0-5				
12		H	V			213	78	1	60	20	MH			DL	30-70	bk	15-25	hb	0-20	cl	10-25	ts	0-5	jl	0-5				

Lesná oblasť	Pod-oblasť	Kategória	Tvar	Spôsob obhosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie															
														DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%		
12		H	V			310	34	1	120	30	MP	PH		BK	40-70	dz	10-25	bo	0-15	sc	0-10	hb	0-20	ol	1-10				
12		H	V			310	62	1	110	30	MP	PH		BK	40-75	dz	10-25	bo	0-15	sc	0-10	hb	0-20	ol	1-10				
12		H	V			310	66	1	110	30	MP	PH		BK	40-70	dz	10-25	bo	0-15	sc	0-10	hb	0-20	ol	1-10				
12		H	V			310	71	1	110	30	MP	PH	HP	BK	40-70	dz	10-25	bo	0-15	sc	0-10	hb	0-20	ol	1-10				
12		H	V			310	91	1	110	30	MP	PH		BK	40-70	dz	10-25	bo	0-15	sc	0-10	hb	0-20	ol	1-10				
12		H	V			310	94	1	110	30	MP	PH		BK	40-70	dz	10-25	bo	0-15	sc	0-10	hb	0-20	ol	1-10				
12		H	V			311	28	1	110	30	HP	MP	PH	BK	40-70	DB	10-30	cl	5-20	bo	0-10	sc	0-10	hb	0-10				
12		H	V			311	34	1	120	30	MP	PH		BK	40-70	DB	10-30	cl	5-20	bo	1-20	sc	1-10	hb	0-10	oi	0-10		
12		H	V			311	56	1	110	30	PH	MP	HP	BK	40-70	DB	10-30	cl	5-20	bo	1-10	sc	1-10	hb	5-20	oi	0-5		
12		H	V			311	62	1	110	30	MP	PH		BK	40-70	DB	10-30	cl	5-20	bo	0-10	sc	0-10	hb	0-10				
12		H	V			311	66	1	110	30	MP	PH		BK	40-70	DB	10-30	cl	5-20	bo	0-10	sc	0-10	hb	0-10				
12		H	V			311	91	1	110	30	MP	PH	HP	BK	40-70	DB	10-30	cl	5-20	bo	1-10	sc	1-10	hb	5-25	oi	0-5		
12		H	V			311	94	1	110	30	HP	MP	UV	BK	40-70	DB	10-30	cl	5-20	bo	1-10	sc	1-10	hb	5-20	oi	0-5		
12		H	V			313	31	1	120	30	MP	PH		BK	40-70	DL	10-30	cl	5-25	oi	5-25	jl	0-10	hb	0-10				
12		H	V			313	32	1	120	30	MP	PH		BK	40-70	DL	10-30	cl	5-25	oi	5-25	jl	0-10	hb	0-10				
12		H	V			313	38	1	110	30	MP	PH		BK	40-70	DL	10-30	cl	5-25	oi	5-25	jl	0-10	hb	0-10				
12		H	V			313	39	1	110	30	MP	PH		BK	40-70	DL	10-30	cl	5-25	oi	5-25	jl	0-10	hb	0-10				
12		H	V	r		208	78	1	60	20	MH			AG	70-1	hb	0-20	cl	0-15										
12		H	V	r		211	78	1	60	20	MH			AG	70-1	hb	0-20	cl	0-20	os	0-15								
12		H	V	r		213	78	1	60	20	MH			AG	70-1	dl	0-20	hb	0-20	cl	0-20	ts	0-5	jl	0-5				
12		O	V		d	196	77	1	60	99	UV	MP		VR	40-60	TS	20-40	jl	0-30										

Lesná oblasť	Pod-oblasť	Kategória	Tvar	Spôsob obhosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie															
														DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%		
12		O	V		d	196	79	1	60	99	UV	MP		VR	40-60	TS	20-40	jl	0-40										
12		O	V		d	293	77	1	60	99	UV			DL	30-60	bk	10-30	bo	10-30	sc	10-30	hb	0-15	br	0-5	ts	0-10		
12		U	V		c	311	94	1	110	30	HP	MP	UV	BK	40-70	DB	10-30	cl	5-20	bo	1-10	sc	1-10	hb	5-20	oi	0-5		
20	A	H	N	p		311	55	1	70	20	HP	MH	MP	BK	40-60	DB	10-30	sc	0-20	bo	0-10	jm	0-20	lp	0-20	hb	0-50		
20	A	H	N	p		311	56	1	80	20	HP	MH	MP	BK	30-50	DB	20-30	bo	0-20	sc	1-30	cl	1-20	hb	0-40				
20	A	H	N	p		311	68	1	90	20	HP	MH	MP	BK	40-60	DB	20-30	bo	0-20	sc	1-30	cl	1-20						
20	A	H	V			208	34	1	130	30	MP	PH		DB	60-80	BK	5-30	cl	0-20	ol	0-20	bo	0-20	sc	0-10				
20	A	H	V			208	38	1	120	30	PH	MP	HP	DB	60-80	bk	5-30	cl	0-20	ol	0-25	bo	0-20	sc	0-20				
20	A	H	V			208	38	2	120	30	PH	MP	HP	DB	60-80	bk	5-30	cl	0-20	ol	0-25	bo	0-20	sc	0-20				
20	A	H	V			208	56	1	110	30	HP	PH		DB	40-70	BK	10-30	cl	0-20	ol	0-10	hb	10-30	bo	0-20	sc	0-10		
20	A	H	V			208	56	2	110	30	HP	PH		DB	40-70	BK	10-30	cl	0-20	ol	0-10	hb	10-30	bo	0-20	sc	0-10		
20	A	H	V			209	88	1	110	30	HP	PH	MP	DZ	40-60	BK	10-40	cl	0-20	ol	0-20	bo	0-10						
20	A	H	V			213	94	1	110	30	MP	PH	HP	DL	40-70	BK	5-30	cl	5-25	ol	0-25	bo	0-10						
20	A	H	V			213	94	2	110	30	MP	PH	HP	DL	40-70	BK	5-30	cl	5-25	ol	0-25	bo	0-10						
20	A	H	V			216	94	1	120	30	MP	PH		DZ	40-70	BK	10-40	cl	10-30	hb	0-20	bo	0-10						
20	A	H	V			310	65	1	110	30	MP			BK	40-60	DZ	10-30	sc	0-20	bo	0-10	jm	0-10	lp	0-10	oi	0-10	hb	0-20
20	A	H	V			310	69	1	110	30	MP			BK	40-70	DZ	10-30	sc	0-20	bo	0-10	oi	0-10	lp	0-5	jm	0-5	hb	0-20
20	A	H	V			310	88	1	90	30	PH	HP	MP	BK	40-60	DZ	20-40	sc	0-20	bo	0-10	dg	0-10	lp	0-5	jm	0-5	hb	0-30
20	A	H	V			310	88	2	90	30	PH	HP	MP	BK	40-60	DZ	20-40	sc	0-20	bo	0-10	dg	0-10	lp	0-5	jm	0-5	hb	0-30
20	A	H	V			316	74	1	80	30	PH	MP		BK	40-70	DB	10-40	cl	5-20	ol	1-20	sc	1-10						
20	A	H	V			316	91	1	110	30	MP	PH		BK	20-50	DB	20-50	cl	5-20	ol	1-20	oi	1-20						

Lesná oblasť	Pod-oblasť	Kategória	Tvar	Spôsob obhosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie																
														DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%			
20	A	H	V			316	91	2	110	30	MP	PH		BK	20-50	DB	20-50	cl	5-20	ol	1-20	oi	1-20							
20	A	H	V			410	91	1	110	30	MP	PH		BK	40-70	cl	10-30	jd	0-20	sc	0-10	ol	0-20	oi	0-10					
20	A	H	V			410	97	1	110	30	MP			BK	40-80	cl	10-30	jd	0-20	sc	0-10	ol	0-20	oi	0-10					
20	A	H	V			410	97	2	110	30	MP			BK	40-80	cl	10-30	jd	0-20	sc	0-10	ol	0-20	oi	0-10					
20	A	H	V			411	31	1	130	30	MP	PH	HP	BK	40-60	cl	10-30	jd	0-20	oi	0-20	sc	0-20	ol	1-20					
20	A	H	V			411	62	1	110	30	MP	PH	HP	BK	60-90	cl	5-20	jd	0-20	oi	0-10	sc	0-20	ol	1-10					
20	A	H	V			413	16	1	90	30	MP	PH	HP	BK	40-70	cl	10-30	jd	0-20	sc	0-20	oi	0-10	ol	1-10					
20	A	H	V			511	21	1	110	40	MP	PH		cl	20-40	JD	10-40	BK	30-50	sc	1-10	sm	0-10							
20	A	H	V	p		310	71	1	110	30	MP	PH		BK	40-70	DZ	20-40	sc	0-20	bo	0-10	dg	0-10	lp	0-5	jm	0-5	hb	0-20	
20	A	H	V	p		311	71	1	120	30	MP	PH		BK	40-60	DB	10-40	sc	0-20	bo	0-10	jm	0-10	lp	0-10	cs	0-10	hb	0-20	
20	A	O	V		b	618	62	1	160	99	UV			BK	50-80	JH	10-30	JS	10-30	ol	0-10	jd	0-10							
20	A	O	V		b	618	97	1	160	99	UV	MP		JH	40-60	BK	20-60	JS	0-40	ol	0-10	jd	0-10							
20	A	O	V		d	296	34	1	170	99	UV	MP		DZ	40-60	BK	5-30	cl	0-20	ol	0-20	bo	0-10							
20	A	O	V		d	296	34	2	170	99	UV	MP		DZ	40-60	BK	5-30	cl	0-20	ol	0-20	bo	0-10							
20	A	O	V		d	299	56	1	140	99	UV	MP		DZ	40-70	BK	10-40	cl	0-30	ol	0-30									
20	A	O	V		d	299	57	1	140	99	UV	MP		DZ	40-70	BK	10-40	cl	0-30	ol	0-30									
20	A	O	V		d	395	97	1	160	99	UV	MP		BK	40-70	DZ	10-40	cl	0-20	ol	0-20									
20	A	O	V		d	396	53	1	120	99	UV	MP		BK	30-50	DB	10-40	cl	5-20	hb	0-50	ol	0-10							
20	A	O	V		d	493	62	1	160	99	UV	MP		BK	50-90	cl	10-40	jd	0-30	ol	0-10									
20	A	O	V	b	d	496	62	5	160	98				BK	50-80	cl	10-40	jd	0-30			mk	0-10	lp	5-15	ol	0-10			
20	A	U	V		h	208	32	1	130	30	MP	PH		DB	60-80	BK	5-30	cl	0-20	ol	0-20	bo	0-20	sc	0-10					

3.4. Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
Operatívny cieľ č. 1.1. Udržať veľkosť populácie orla kráľovského na priemernej úrovni minimálne 3 páry.			
1.1.1.	Zabezpečiť každoročný monitoring výskytu hniezdnych párov, dohľadanie hniezd, monitoring hniezdnej produktivity a označovanie mláďat	CHVÚ	VP
1.1.2.	Zabezpečiť maximálnu zákonnú ochranu hniezd a hniezdísk a vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd	CHVÚ	VP
1.1.3.	Zabezpečiť kontrolu dodržiavania predpisov ochrany prírody na hniezdiskách orla kráľovského	CHVÚ	VP
1.1.3.	V maximálne možnej miere eliminovať riziko nezákonného odstrelu, vykladania otrávených návnad a ďalších foriem environmentálnej kriminality	CHVÚ	VP
1.1.4.	Eliminovať resp. usmerniť agrochemické postupy a používanie rodenticídov v poľnohospodárstve	CHVÚ	SP
1.1.5.	Celoplošne eliminovať riziko úhynov na konštrukciách 22 kV elektrických vedení zamedzenie výstavby nových líniových stavieb na hniezdiskách a významných potravných biotopoch	CHVÚ	VP
1.1.6.	Vylúčiť rozorávanie TTP	CHVÚ	VP
1.1.7.	Zabezpečiť, aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	CHVÚ	VP
1.1.8.	Obnova populácií vybraných druhov tvoriacich potravnú základňu druhu napr. syseľ pasienkový (<i>Spermophilus citellus</i>)	CHVÚ	VP
1.1.9.	Podpora chovu hospodárskych zvierat v území a ich voľného pasenia v krajine	CHVÚ	SP
1.1.10.	Dôsledne posúdiť rozvojové zámery s potenciálnym negatívnym dopadom na predmety ochrany a realizovať ich len v prípade ak nie je konštatovaný významne negatívny vplyv a je zabezpečená aj realizácia zmierňujúcich opatrení	CHVÚ	VP
1.1.11.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	CHVÚ	NP
1.1.12.	Zamedziť výrubu vetrolamov, solitérnych hniezdnych stromov, poľných lesíkov a zabezpečiť ich obnovu a dosadenie	CHVÚ	VP
1.1.13.	Zabezpečiť aby sa časť strniskových plôch (min. 30 %) po obilninách nerozorávala, po zbere slamy ponechať ich nezaorané minimálne v letných mesiacoch, optimálne až do novembra (decembra) kalendárneho roka	CHVÚ	SP
Operatívny cieľ č. 1.2. Udržať veľkosť populácie sokola rároha na priemernej úrovni minimálne 4 páry.			

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
1.2.1.	Zabezpečiť pravidelnú kontrolu územia zameranú na lokalizovanie a eliminovanie nezákonných činností, inštalovať uzamykateľné rampy na prístupových komunikáciách do CHVÚ, kontrolovať oprávnenosť vstupu a vjazdu motorovými vozidlami do CHVÚ	CHVÚ	VP
1.2.2.	Zabezpečiť fyzickú kontrolu hniezd so zameraním na zistenie hniezdnej produktivity, kondície mláďat a označenie mláďat	CHVÚ	VP
1.2.3.	Zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd	CHVÚ	SP
1.2.4.	Evidovať všetky prípady environmentálnej kriminality v súvislosti s druhom	CHVÚ	VP
1.2.5.	Zabezpečiť každoročnú údržbu, opravu a vyvesovanie nových hniezdných búdok	CHVÚ	VP
1.2.6.	Dohliadať na zákonné aplikovanie chemikálií v poľnohospodárskej výrobe (insekticídy, rodenticídy) a kontrolovať ich aplikáciu v praxi	CHVÚ	SP
1.2.7.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek a výstražných prvkov na trasách VN, znižujúcim riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení, prípadne 22 kV elektrické vedenia riešiť kabelážou v zemi	CHVÚ	VP
1.2.8.	Vylúčiť výstavbu veterných a fotovoltaických parkov v okruhu min. 20 km od chráneného vtáčieho územia	CHVÚ	SP
1.2.9.	Vylúčiť rozorávanie TTP	CHVÚ	VP
1.2.10.	Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	CHVÚ	VP
1.2.11.	Obnova populácií vybraných druhov tvoriacich potravnú základňu druhu napr. syseľ pasienkový (<i>Spermophilus citellus</i>)	CHVÚ	VP
1.2.12.	Podpora chovu hospodárskych zvierat v území a ich voľného pasenia v krajine	CHVÚ	SP
1.2.13.	Dôsledne posúdiť rozvojové zámery s potenciálnym negatívnym dopadom na predmety ochrany a realizovať ich len v prípade ak nie je konštatovaný významne negatívny vplyv a je zabezpečená aj realizácia zmierňujúcich opatrení	CHVÚ	VP
1.2.14.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	CHVÚ	NP
1.2.15.	Zabezpečiť aby sa časť strniskových plôch (min. 30 %) po obilninách nerozorávala, po zbere slamy ponechať ich nezaorané minimálne v letných mesiacoch, optimálne až do novembra (decembra) kalendárneho roka	CHVÚ	SP
Operatívny cieľ č. 1.3. Udržať veľkosť populácie sovy dlhochvostej na priemernej úrovni minimálne 10 párov.			
1.3.1.	Zabezpečiť aby počas platnosti programu starostlivosti o CHVÚ v lesných porastoch pokrývali porasty vo veku viac ako 80 rokov minimálne 35 % LPF	CHVÚ	SP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
1.3.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	CHVÚ	SP
1.3.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	CHVÚ	SP
1.3.4.	Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok v porastoch nad 40 rokov tak, aby spolu na 1 km ² v porastoch vo veku 41-80 rokov boli umiestnené minimálne dve búdky	CHVÚ	SP
1.3.5.	Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	CHVÚ	SP
1.3.6.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie sovy dlhochvostej	CHVÚ	SP
1.3.7.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	CHVÚ	NP
1.3.8.	Zabezpečiť aby pri obnovnej ťažbe v lesných porastoch ostalo ponechaných aspoň 5 stromov / ha na dožitie	CHVÚ	SP
1.3.9.	Nezvyšovať podiel agáta v lesných porastoch	CHVÚ	SP
Operatívny cieľ č. 1.4. Udržať veľkosť populácie prepelice poľnej na priemernej úrovni minimálne 100 párov.			
1.4.1.	Zabezpečiť monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende.	CHVÚ	SP
1.4.2.	V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie prepelice, napríklad odstránenie zárastu krovín) s cieľom zachovať TTP a vhodnú štruktúru krajiny vrátane medzí a úhorov	CHVÚ	SP
1.4.3.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používania hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	CHVÚ	SP
1.4.4.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov	CHVÚ	SP
1.4.5.	V prípade poklesu populácií využiť cieľnú ochranu hniezdisk s využitím ustanovení zákona a vyhlášky o CHVÚ	CHVÚ	NP
1.4.6.	Vylúčiť rozorávanie TTP	CHVÚ	VP
1.4.7.	Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	CHVÚ	VP
1.4.8.	V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí a úhorov	CHVÚ	VP
1.4.9.	Podporovať rozšírenie TTP a zabezpečiť aby rozloha reálne využívaných TTP neklesla pod 2000 ha s ich rozmiestnením aj v kotlinovej časti CHVÚ	CHVÚ	VP
1.4.10.	Zabezpečiť kosenie od stredu ku kraju alebo od kraju ku kraju, vylúčiť kosenie od kraju do stredu v prípade lokalít prepelice poľnej	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
Operatívny cieľ č. 1.5. Udržať stabilný trend populácie d'atľa hnedkavého v rozmedzí +/- 20 % zmeny za päťročné obdobie.			
1.5.1.	Monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende	CHVÚ	SP
1.5.2.	Zachovanie drevinnej vegetácie v obciach, starých stromov v záhradách, ovocných sadoch, parkoch, cintorínoch, stromoradiach	CHVÚ	SP
1.5.3.	Revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ zamedziť výrubom solitérných stromov, stromoradií a vetrolamov v (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky)	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 2.1. Udržať veľkosť populácie bociana bieleho na priemernej úrovni minimálne 40 párov.			
2.1.1.	Systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd na elektrických vedeniach alebo iných objektoch a údržbu hniezdnych podložiek	CHVÚ	VP
2.1.2.	Zabezpečiť ochranné prvky na elektrických vedeniach proti sadaniu, stavaniu hniezd a nárazom bocianov aj na migračných lokalitách	CHVÚ	VP
2.1.3.	V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezd a navrhovať náhradné riešenia	CHVÚ	SP
2.1.4.	Na vhodných lokalitách v spolupráci so samosprávami poskytovať nové hniezdne podložky	CHVÚ	NP
2.1.5.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	CHVÚ	VP
2.1.6.	Vylúčiť rozorávanie TTP	CHVÚ	VP
2.1.7.	Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	CHVÚ	VP
2.1.8.	Zabezpečiť každoročný monitoring celej hniezdnej populácie a hniezdnej úspešnosti	CHVÚ	VP
2.1.9.	V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí a úhorov	CHVÚ	VP
2.1.10.	Podporovať rozšírenie TTP a zabezpečiť aby rozloha reálne využívaných TTP neklesla pod 2000 ha s ich rozmiestnením aj v kotlinovej časti CHVÚ	CHVÚ	VP
2.1.11.	Zabezpečiť revitalizáciu a obnovu mokradí ako potravnjej základne pre bociana bieleho	CHVÚ	VP
2.1.12.	Dôsledne posúdiť rozvojové zámery s potenciálnym negatívnym dopadom na predmety ochrany a realizovať ich len v prípade ak nie je konštatovaný významne negatívny vplyv a je zabezpečená aj realizácia zmierňujúcich opatrení	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 3.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality.			

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
3.1.1.	Zabezpečiť stálu propagáciu a osvetu ochrany výberových druhov, informovanosť odbornej (lesníci, poľnohospodári a poľovníci) a laickej verejnosti	CHVÚ	SP
3.1.2.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum výberových druhov CHVÚ a ich biotopov	CHVÚ	SP
3.1.3.	Podporiť výstavbu pozorovateľní vtáctva na vhodných lokalitách s koncentráciou vtáctva	CHVÚ	SP
3.1.4.	Usmerniť návštevnosť územia na citlivých územiach a fotografovanie vtáctva realizovať len mimo hniezdísk na vytipovaných miestach	CHVÚ	SP
Operatívny cieľ č. 3.2. Zapojiť vlastníkov a užívateľov pozemkov a poľovných revírov do ostrahy lokality a dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody.			
3.2.1.	Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia	CHVÚ	VP
3.2.2.	Zabezpečiť v prípade záujmu vlastníkov výmenu súkromných pozemkov umiestnených v CHVÚ za štátne umiestnené mimo CHVÚ a scelenie štátnych pozemkov v rámci CHVÚ	CHVÚ	VP
3.2.3.	Zapojiť poľovnícke združenia do intenzívnej kontroly dodržiavania poľovníckych predpisov a predpisov ochrany prírody ako aj do eliminácie vykladania otrávených návnad	CHVÚ	VP
3.2.4.	Vypracovať a uviesť do praxe v spolupráci s vedením Slovenskej poľovníckej komory systém odhaľovania a kontroly pytliactva a trávenia zveri a dravých vtákov v CHVÚ	CHVÚ	VP
3.2.5.	Zhodnotiť adrešnosť obmedzení vo vzťahu k predmetom ochrany vylývajúcich z vyhlášky č. 22/2008 Z.z. a v prípade potreby ich prehodnotiť	CHVÚ	VP
3.2.6.	Zhodnotiť legislatívne bariéry brániace realizácii ostatných opatrení a v prípade potreby navrhnúť úpravu príslušnej legislatívy	CHVÚ	SP

Realizačné projekty navrhovaných opatrení

Praktická starostlivosť

1. Názov projektu a kód	SKCHVU009-01 Podpora trávnych porastov a pre prírodu vhodných foriem hospodárenia v CHVÚ Košická kotlina
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.4., 2.1.
3. Opatrenia	1.1.6., 1.1.7., 1.1.9., 1.2.9., 1.4.6., 1.4.7., 1.4.9., 2.1.6., 2.1.7., 2.1.10.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Organizácia aktívna v ochrane prírody, vlastníci a užívatelia pozemkov

8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	480000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Materiál a zariadenia potrebné pre údržbu trávnych porastov na 100 ha na kľúčových lokalitách výskytu kritériových druhov. Takisto podpora pre vlastníkov na služby potrebné pre údržbu týchto TTP
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení kalendárneho roku
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 22/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU009-02 Zníženie rizika mortality na elektrických stĺpoch v CHVÚ Košická kotlina
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 2.1.
3. Opatrenia	1.1.5., 1.2.7., 2.1.2.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Organizácia aktívna v ochrane prírody, správcovia elektrických vedení
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	60000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Dodávateľ zabezpečuje technické zábrany ako na stĺpy elektrického vedenia, tak na samotné vedenia (v prípade potreby), vysokozdvožné plošiny, rebríky, techniku pre práce vo výškach a ostatné potrebné vybavenie.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Priebežne po skončení stavby nového vedenia, resp. po ošetrení existujúceho vedenia systémom zábran proti zosadaniu, resp. kolízii s vtáctvom.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 22/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU009-03 Obnova populácií sysľa pasienkového v CHVÚ Košická kotlina
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2.
3. Opatrenia	1.1.8., 1.2.11.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Organizácia aktívna v ochrane prírody, vlastníci, užívatelia pozemkov
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	40000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Zariadenia na odchyt a prenos sysľov na mieste, na ostrahu a kontrolu sysľov v začiatkoch vytvárania lokálnej populácie.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 22/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU009-04 Revitalizácia vetrolamov v CHVÚ Košická kotlina
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.5.
3. Opatrenia	1.1.12., 1.5.3.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody alebo organizácia ochrany prírody alebo vlastníci a užívatelia pozemkov
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne a (alebo) dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	30000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Sadenice, zariadenie pre ich dovoz a náradie potrebné pre výsadbu pôvodných drevín.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021 po ukončení projektu.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa z realizácie manažmentu
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 22/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU009-05 Údržba hniezd bocianov bielych v CHVÚ Košická kotlina a okolí
2. Príslušný operatívny cieľ	2.1.
3. Opatrenia	2.1.1, 2.1.3., 2.1.4.
4. Priorita	Nízka až vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody alebo vlastníci a užívatelia pozemkov a elektrických stĺpov
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne a (alebo) dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	45000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Hniezdne plošiny, vysokozdvížné plošiny, materiál na prichytenie a prekládku hniezd a zariadenia a materiál na prácu vo výškach.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 22/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU009-06 Obnova mokradí ako potravných základne pre bociana bieleho v CHVÚ Košická kotlina
2. Príslušný operatívny cieľ	2.1.
3. Opatrenia	2.1.11.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody alebo vlastníci a užívatelia pozemkov
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne a (alebo) dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	76000 € 25000 € na výkup alebo nájom pozemkov (max. 5 ha), 510000 € zemné práce
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Zariadenia, vybavenie a materiál na terénne práce, odvoz vyťaženej zeminy, zameranie miest

	s obnovenými mokradami na vytvorenie piatich menších vodných plôch v súhrnnej výmere aspoň 3 ha.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R.2021.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 22/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU009-07 Údržba hniezd sokola rároha, orla kráľovského a výroba búdok pre sovu dlhochvostú v CHVÚ Košická kotlina
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2.
3. Opatrenia	1.1.2., 1.2.2., 1.2.5.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne a (alebo) dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	30000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Zariadenia a materiál na úpravu a výrobu hniezdných búdok a úpravu hniezd, vybavenie na prácu vo výškach.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 22/2008 Z.z.

Monitoring bioty územia

1. Názov projektu a kód	SKCHVU009-08 Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Košická kotlina
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 1.5., 2.1.
3. Opatrenia	1.1.1., 1.2.2., 1.3.3., 1.3.6., 1.4.1., 1.5.1., 2.1.8.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ a bezprostredné okolie
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Každoročne po vyhniezdení v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	144000 € (optimálne by zahŕňalo novú pracovnú pozíciu pre RCOP Prešov)
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Monokulárne ďalekohľady, binokulár, zápisník, GPS, diktafóny, pohonné hmoty, potreby na krúžkovanie vtáctva.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení hniezdnej sezóny, v prípade telemetrie priebežne
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu, údaje zapísané do databáz príjemcu projektu.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 22/2008 Z.z.

Regulovanie návštevnosti územia a zvyšovanie povedomia

1. Názov projektu a kód	SKCHVU009-09 Kontrola dodržiavania predpisov ochrany prírody v CHVÚ Košická kotlina
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.4., 2.1.
3. Opatrenia	1.1.2., 1.1.3., 1.1.11., 1.2.1., 1.2.4., 1.2.14., 1.4.4., 2.1.5.
4. Priorita	Stredná až vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	33000 € (optimálne v rámci novej pracovnej pozície – strážcu pre RCOP Prešov, čiastočný úväzok)
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Monokulárne ďalekohľady, binokulár, zápisník, pohonné hmoty, bločky, terénna obuv, terénne oblečenie, diktafóny.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 22/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU009-10 Zlepšenie dostupnosti informácií o prírodných hodnotách CHVÚ Košická kotlina
2. Príslušný operatívny cieľ	3.1.
3. Opatrenia	3.1.1., 3.1.2.
4. Priorita	Stredná
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne, dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	60000 € (optimálne v rámci novej pracovnej pozície RCOP Prešov, čiastočný úväzok)
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Dataprojektor na prednášky, ďalekohľady na exkurzie a technika na tlač publikácií a vzdelávacích materiálov.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 22/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU009-11 Stavba infraštruktúry pre pozorovanie vtáctva v CHVÚ Košická kotlina
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.3., 3.1.
3. Opatrenia	1.1.11., 1.2.14., 1.3.7., 3.1.3., 3.1.4.
4. Priorita	Nízka
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody

8. Spôsob realizácie	Svojpomocne, dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	40000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Materiál, vybavenie a zariadenia na stavbu minimálne dvoch pozorovateľní vtáctva (Perínske rybníky alebo iné lokality s väčšími koncentraciami vtáctva) a na stavbu minimálne dvoch fotokrytov na lokalitách bezkonfliktných z pohľadu ochrany vtáctva.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa z realizácie projektu
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 22/2008 Z.z.

Usmernenie hospodárenia v území a zosúldanie protichodných záujmov

1. Názov projektu a kód	SKCHVU009-12 Podpora vhodnej krajinej štruktúry v CHVÚ Košická kotlina
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 1.5., 2.1.
3. Opatrenia	1.1.2., 1.1.3., 1.1.4., 1.1.6.-13., 1.2.1., 1.2.3., 1.2.4., 1.2.6., 1.2.8.-10., 1.2.12., 1.2.13., 1.2.15., 1.3.1.-1.3.3., 1.3.5., 1.3.8., 1.3.9., 1.4.2., 1.4.3., 1.4.5.-1.4.8., 1.4.10., 1.5.2., 2.1.3., 2.1.6., 2.1.7., 2.1.9., 2.1.11., 2.1.12.
4. Priorita	Stredná až vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	36000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, rozhodnutí štúdií, posúdenia dopadu na CHVÚ, nákup potrebných údajov (napríklad GIS vrstiev a pod.)
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročné zhodnotenie po ukončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa s priloženými stanoviskami, rozhodnutiami.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 22/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU009-13 Prehodnotenie potreby úpravy legislatívneho rámca vyhlášky č. 22/2008 Z.z., ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Košická kotlina a ostatnej legislatívy
2. Príslušný operatívny cieľ	3.2.
3. Opatrenia	3.2.5., 3.2.6.
4. Priorita	Stredná až vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody, príslušné úrady
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR a MP RV SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	15000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Stolný počítač pre vypracovanie projektu ochrany, dataprojektor pre prerokovanie návrhu s dotknutými a GIS vrstvy potrebné pre daný projekt ochrany a ďalšie materiály a údaje potrebné pre vypracovanie

	podkladov pre projekt ochrany a pre vypracovanie štúdie k opatreniu 3.2.6.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Nariadenie vlády v prípade potreby, inak štúdia.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 19/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU009-14 Zapojenie miestnych farmárov do aktivít na ochranu vtáctva v CHVÚ Košická kotlina
2. Príslušný operatívny cieľ	3.2.
3. Opatrenia	3.2.1., 3.2.2.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody, organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	30000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Dataprojektor na realizáciu rokovaní, materiál potrebný na organizáciu stretnutí a terénne obhliadky.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 22/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU009-15 Zámenny pozemkov na cenných lokalitách v CHVÚ Košická kotlina
2. Príslušný operatívny cieľ	3.2.
3. Opatrenia	3.2.2.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody, organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	36000 € Náklady na zamestnancov, externistov pripravujúcich zámenné zmluvy, na zameranie pozemkov a administratívne poplatky.
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, podkladov, pozvánok, dokumentácie k zámenným zmluvám a pozemkom a zariadenia pre geometrické vymeškanie zamieňaných pozemkov a vypracovanie potrebnej dokumentácie.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 22/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU009-16 Vytvorenie pilotného projektu dohľadu na dodržiavanie ochrany prírody ochranárskych a poľovníckych organizácií
--------------------------------	---

2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 3.2.
3. Opatrenia	1.1.3., 1.2.4., 3.2.3., 3.2.4.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody, organizácia aktívna v ochrane prírody a príslušné poľovné združenia
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	40000 €
11. Specifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Dalekohľady, fotopasce, terénna obuv, oblečenie, GPS a ďalšie zariadenia nutné na kontrolu územia a odmeny pre aktívne zapojených strážcov územia a cestovné.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 22/2008 Z.z.

Súhrnný prehľad realizačných projektov a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2016 – 2031)

Kód projektu	Názov projektu	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
SKCHVU009-01	Podpora trávnych porastov a pre prírodu vhodných foriem hospodárenia v CHVÚ Košická kotlina	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000
SKCHVU009-02	Zníženie rizika mortality na elektrických stĺpoch v CHVÚ Košická kotlina	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
SKCHVU009-03	Obnova populácií sysla pasienkového v CHVÚ Košická kotlina	0	5000	5000	5000	5000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU009-04	Revitalizácia vetrolamov v CHVÚ Košická kotlina	0	7500	7500	7500	7500	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU009-05	Údržba hniezd bocianov bielych v CHVÚ Košická kotlina a okolí	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500
SKCHVU009-06	Obnova mokradí ako potravnjej základne pre bociana bieleho v CHVÚ Košická kotlina	0	19000	19000	19000	19000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU009-07	Údržba hniezd sokola rároha, orla kráľovského a výroba búdok pre sovu dlhochvostú v CHVÚ Košická kotlina	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
SKCHVU009-08	Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Košická kotlina	4800	4800	4800	4800	4800	4800	4800	4800	4800	4800	4800	4800	4800	4800	4800	4800
SKCHVU009-09	Kontrola dodržiavania predpisov ochrany prírody v CHVÚ Košická kotlina	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100
SKCHVU009-10	Zlepšenie dostupnosti informácií o prírodných hodnotách CHVÚ Košická kotlina	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
SKCHVU009-11	Štavba infraštruktúry pre pozorovanie vtáctva v CHVÚ Košická kotlina	0	10000	10000	10000	10000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU009-12	Podpora vhodnej krajinej štruktúry v CHVÚ Košická kotlina	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200
SKCHVU009-13	Prehodnotenie potreby úpravy legislatívneho rámca vyhlášky č. 22/2008 Z.z., ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Košická kotlina a ostatnej legislatívy	0	3750	3750	3750	3750	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU009-14	Zapojenie miestnych farmárov do aktivít na ochranu vtáctva v CHVÚ Košická kotlina	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
SKCHVU009-15	Zámeny pozemkov na cenných lokalitách v CHVÚ Košická kotlina	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200
SKCHVU009-16	Vytvorenie pilotného projektu dohľadu na dodržiavanie ochrany prírody ochranárskych a poľovníckych organizácií	0	10000	10000	10000	10000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Spolu (€)	31800	87050	87050	87050	87050	31800	31800	31800	31800	31800	31800	31800	31800	31800	31800	31800

Súhrnný prehľad realizačných projektov a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2032 – 2045)

Kód projektu	Názov projektu	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Spolu (€)
		2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2016-45
SKCHVU009-01	Podpora trávnych porastov a pre prírodu vhodných foriem hospodárenia v CHVÚ Košická kotlina	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	480000
SKCHVU009-02	Zníženie rizika mortality na elektrických stĺpoch v CHVÚ Košická kotlina	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	60000
SKCHVU009-03	Obnova populácií sysla pasienkového v CHVÚ Košická kotlina	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20000
SKCHVU009-04	Revitalizácia vetrolamov v CHVÚ Košická kotlina	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	30000
SKCHVU009-05	Údržba hniezd bocianov bielych v CHVÚ Košická kotlina a okolí	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	45000
SKCHVU009-06	Obnova mokradí ako potravné základne pre bociana bieleho v CHVÚ Košická kotlina	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	76000
SKCHVU009-07	Údržba hniezd sokola rároha, orla kráľovského a výroba búdok pre sovu dlhochvostú v CHVÚ Košická kotlina	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	30000
SKCHVU009-08	Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Košická kotlina	4800	4800	4800	4800	4800	4800	4800	4800	4800	4800	4800	4800	4800	4800	144000
SKCHVU009-09	Kontrola dodržiavania predpisov ochrany prírody v CHVÚ Košická kotlina	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	33000
SKCHVU009-10	Zlepšenie dostupnosti informácií o prírodných hodnotách CHVÚ Košická kotlina	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	60000
SKCHVU009-11	Stavba infraštruktúry pre pozorovanie vtáctva v CHVÚ Košická kotlina	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	40000
SKCHVU009-12	Podpora vhodnej krajinej štruktúry v CHVÚ Košická kotlina	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	36000
SKCHVU009-13	Prehodnotenie potreby úpravy legislatívneho rámca vyhlášky č. 22/2008 Z.z., ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Košická kotlina a ostatnej legislatívy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15000
SKCHVU009-14	Zapojenie miestnych farmárov do aktivít na ochranu vtáctva v CHVÚ Košická kotlina	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	30000
SKCHVU009-15	Zámeny pozemkov na cenných lokalitách v CHVÚ Košická kotlina	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	36000
SKCHVU009-16	Vytvorenie pilotného projektu dohľadu na dodržiavanie ochrany prírody ochranárskych a poľovníckych organizácií	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	40000
	Spolu (€)	31800	31800	31800	31800	31800	31800	31800	31800	31800	31800	31800	31800	31800	31800	1175000

4. Spôsob vyhodnocovania plnenia programu starostlivosti

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
<u>Dlhodobé ciele</u>			
1. Udržať priaznivý stav orla kráľovského, sokola rároha, sovy dlhochvostej, ďatľa hnedkavého a prepelice poľnej aspoň na stupni B – priemerný, priaznivý stav.	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
2. Zlepšiť priaznivý stav bociana bieleho aspoň na stupeň B – priemerný, priaznivý stav.	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
3. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva	Počet ľudí informovaných o hodnotách CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
<u>Operatívne ciele</u>			
1.1. Udržať veľkosť populácie orla kráľovského na priemernej úrovni minimálne 3 páry.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.2. Udržať veľkosť populácie sokola rároha na priemernej úrovni minimálne 4 páry.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.3. Udržať veľkosť populácie sovy dlhochvostej na priemernej úrovni minimálne 10 párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.4. Udržať veľkosť populácie prepelice poľnej na priemernej úrovni minimálne 100 párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.5. Udržať stabilný trend populácie ďatľa hnedkavého v rozmedzí +/- 20 % zmeny za päťročné obdobie.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.1. Udržať veľkosť populácie bociana bieleho na priemernej úrovni minimálne 40 párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality.	Počet ľudí informovaných o hodnotách CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
3.2. Zapojiť vlastníkov a užívateľov pozemkov a poľovných revírov do ostry	Počet farmárov informovaných	Prezenčné listiny, počty	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
lokality a dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody.	o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	distribúovaných publikácií	
Opatrenia			
1.1.1. Zabezpečiť každoročný monitoring výskytu hniezdných párov, dohľadanie hniezd, monitoring hniezdnej produktivity a označovanie mláďat	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.1.2. Zabezpečiť maximálnu zákonnú ochranu hniezd a hniezdisk a vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.3. Zabezpečiť kontrolu dodržiavania predpisov ochrany prírody na hniezdiskách orla kráľovského	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.3. V maximálnej miere eliminovať riziko nezákonného odstrelu, vykladania otrávených návnad a ďalších foriem environmentálnej kriminality	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.4. Eliminovať resp. usmerniť agrochemické postupy a používanie rodenticídov v poľnohospodárstve	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.5. Celoplošne eliminovať riziko úhynov na konštrukciách 22 kV elektrických vedení zamedzenie výstavby nových líniových stavieb na hniezdiskách a významných potravných biotopoch	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
1.1.6. Vylúčiť rozorávanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.7. Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.8. Obnova populácií vybraných druhov tvoriacich potravnú základňu druhu napr. syseľ pasienkový (<i>Spermophilus citellus</i>)	Počet aktívnych syslovísk	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa / Neplní sa
1.1.9. Podpora chovu hospodárskych zvierat v území a ich voľného pasenia v krajine	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.10. Dôsledne posúdiť rozvojové zámery s potenciálnym negatívnym dopadom na predmety ochrany a realizovať ich len v prípade ak nie je konštatovaný významne negatívny vplyv a je zabezpečená aj realizácia zmierňujúcich opatrení	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.11. Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.12. Zamedziť výrubu vetrolamov, solitérnych hniezdných stromov, poľných lesíkov a zabezpečiť ich obnovu a dosadenie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.13. Zabezpečiť aby sa časť strniskových plôch (min. 30 %) po obilninách nerozorávala, po zbere slamy ponechať ich nezaorané minimálne v letných mesiacoch, optimálne až do novembra (decembra) kalendárneho	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
roka			
1.2.1. Zabezpečiť pravidelnú kontrolu územia zameranú na lokalizovanie a eliminovanie nezákonných činností, inštalovať uzamykateľné rampy na prístupových komunikáciách do CHVÚ, kontrolovať oprávnenosť vstupu a vjazdu motorovými vozidlami do CHVÚ	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.2.2. Zabezpečiť fyzickú kontrolu hniezd so zameraním na zistenie hniezdnej produktivity, kondície mláďat a označenie mláďat	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.2.3. Zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.4. Evidovať všetky prípady environmentálnej kriminality v súvislosti s druhom	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.2.5. Zabezpečiť každoročnú údržbu, opravu a vyvesovanie nových hniezdných búdok	Počet opravných a vyvesených búdok	Správa z realizačného projektu	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.2.6. Dohliadať na zákonné aplikovanie chemikálií v poľnohospodárskej výrobe (insekticídy, rodenticídy) a kontrolovať ich aplikáciu v praxi	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.7. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek a výstražných prvkov na trasách VN, znižujúcim riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení, prípadne 22 kV elektrické vedenia riešiť kabelážou v zemi	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
1.2.8. Vylúčiť výstavbu veterných parkov v okruhu min. 20 km od chráneného vtáčieho územia	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.9. Vylúčiť rozorávanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.10. Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.11. Obnova populácií vybraných druhov tvoriacich potravnú základňu druhu napr. syseľ pasienkový (<i>Spermophilus citellus</i>)	Počet aktívnych systémov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa / Neplní sa
1.2.12. Podpora chovu hospodárskych zvierat v území a ich voľného pasenia v krajine	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.13. Dôsledne posúdiť rozvojové zámery s potenciálnym negatívnym dopadom na predmety ochrany a realizovať ich len v prípade ak nie je konštatovaný významne negatívny vplyv a je zabezpečená aj realizácia zmierňujúcich opatrení	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.14. Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.2.15. Zabezpečiť aby sa časť strniskových plôch (min. 30 %) po	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov,	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
obilninách nerozorávala, po zbere slamy ponechať ich nezaorané minimálne v letných mesiacoch, optimálne až do novembra (decembra) kalendárneho roka		organizácie OP	
1.3.1. Zabezpečiť aby počas platnosti programu starostlivosti o CHVÚ v lesných porastoch pokrývali porasty vo veku viac ako 80 rokov minimálne 35 % LPF	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.3.2. Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.3.3. Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.4. Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok v porastoch nad 40 rokov tak, aby spolu na 1 km ² v porastoch vo veku 41-80 rokov boli umiestnené minimálne dve búdky	Počet vyhotovených búdok	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.3.5. Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.3.6. Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie sovy dlhochvostej	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.3.7. Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.3.8. Zabezpečiť aby pri obnovnej ťažbe v lesných porastoch ostalo ponechaných aspoň 5 stromov / ha na dožitie	Počet kontrol v CHVU	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.3.9. Nezvyšovať podiel agáta v lesných porastoch	Podiel agáta v lesných porastoch CHVÚ	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.4.1. Zabezpečiť monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.4.2. V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie prepelice, napríklad ostrátenie zárastu krovín) s cieľom zachovať TTP a vhodnú štruktúru krajiny vrátane medzí a úhorov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.3. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používania hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.4. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.4.5. V prípade poklesu populácií využiť	Počet stanovísk a	Stanoviská	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
cielenú ochranu hniezdisk s využitím ustanovení zákona a vyhlášky o CHVÚ	rozhodnutí	príslušných úradov, organizácie OP	
1.4.6. Vylúčiť rozorávanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.7. Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.8. V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí a úhorov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.9. Podporovať rozšírenie TTP a zabezpečiť aby rozloha reálne využívaných TTP neklesla pod 2000 ha s ich rozmiestnením aj v kotlinovej časti CHVÚ	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.10. Zabezpečiť kosenie od stredy ku kraju alebo od kraju ku kraju, vylúčiť kosenie od kraju do stredy v prípade lokalít prepelice poľnej	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.5.1. Monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.5.2. Zachovanie drevinnej vegetácie v obciach, starých stromov v záhradách, ovocných sadoch, parkoch, cintorínoch, stromoradiach	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.3. Revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ zamedziť výrubom soliterných stromov, stromoradií a vetrolamov v (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky)	Počet vysadených sadenic	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.1.1. Systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd na elektrických vedeniach alebo iných objektoch a údržbu hniezdných podložiek	Počet preložených a ošetrených hniezd	Záznamy z manažmentu	Plní sa / neplní sa
2.1.2. Zabezpečiť ochranné prvky na elektrických vedeniach proti sadaniu, stavaniu hniezd a nárazom bocianov aj na migračných lokalitách	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
2.1.3. V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezd a navrhovať náhradné riešenia	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.4. Na vhodných lokalitách v spolupráci so samosprávami poskytovať nové hniezdne podložky	Počet upravených preložených hniezd	Záznamy z manažmentu	Plní sa / neplní sa
2.1.5. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.1.6. Vylúčiť rozorávanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.7. Zabezpečiť aby na pozemkoch vo	Počet stanovísk a	Stanoviská	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	rozhodnutí	príslušných úradov, organizácie OP	
2.1.8. Zabezpečiť každoročný monitoring celej hniezdnej populácie a hniezdnej úspešnosti	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.1.9. V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí a úhorov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.10. Podporovať rozšírenie TTP a zabezpečiť aby rozloha reálne využívaných TTP neklesla pod 2000 ha s ich rozmiestnením aj v kotlínovej časti CHVÚ	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.11. Zabezpečiť revitalizáciu a obnovu mokradí ako potravné základne pre bociana bieleho	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Záverečné správy z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
2.1.12. Dôsledne posúdiť rozvojové zámery s potenciálnym negatívnym dopadom na predmety ochrany a realizovať ich len v prípade ak nie je konštatovaný významne negatívny vplyv a je zabezpečená aj realizácia zmiernujúcich opatrení	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.1. Zabezpečiť stálu propagáciu a osvetu ochrany výberových druhov, informovanosť odbornej (lesníci, poľnohospodári a poľovníci) a laickej verejnosti	Počet exkurzií, stretnutí, prednášok	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
3.1.2. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum výberových druhov CHVÚ a ich biotopov	Počet exkurzií, stretnutí, prednášok	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
3.1.3. Podporiť výstavbu pozorovateľní vtáctva na vhodných lokalitách s koncentráciou vtáctva	Počet postavených pozorovateľní vtáctva	Záverečné správy z realizačných projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
3.1.4. Usmerniť návštevnosť územia na citlivých územiach a fotografovanie vtáctva realizovať len mimo hniezdísk na vytipovaných miestach	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.2.1. Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia	Počet prednášok	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
3.2.2. Zabezpečiť v prípade záujmu vlastníkov výmenu súkromných pozemkov umiestnených v CHVÚ za štátne umiestnené mimo CHVÚ a scelenie štátnych pozemkov v rámci CHVÚ	Počet zámenných zmlúv	Platné zámenné zmluvy	Plní sa/ plní sa čiastočne / neplní sa
3.2.3. Zapojiť poľovnícke združenia do intenzívnej kontroly dodržiavania poľovníckych predpisov a predpisov ochrany prírody ako aj do eliminácie vykladania otrávených návnad	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.2.4. Vypracovať a uviesť do praxe v spolupráci s vedením Slovenskej poľovníckej komory systém odhaľovania	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
a kontroly pytliactva a trávenia zveri a dravých vtákov v CHVÚ			
3.2.5. Zhodnotiť adrešnosť obmedzení vo vzťahu k predmetom ochrany vylývajúcich z vyhlášky č. 22/2008 Z.z. a v prípade potreby ich prehodnotiť	Nariadenie vlády, štúdia	Zoznam zákazov v schválenom nariadení vlády, vyhotovená štúdia	Plní sa / neplní sa
3.2.6. Zhodnotiť legislatívne bariéry brániace realizácii ostatných opatrení a v prípade potreby navrhnúť úpravu príslušnej legislatívy	Vyhotovená štúdia	Zhotovená štúdia, prípadne zmeny legislatívy	Plní sa / neplní sa

5. Použité podklady a zdroje informácií

Použité zdroje:

- Bazálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska, Slovenská agentúra životného prostredia, Banská Bystrica, 2009-2013 dostupné na <http://www.beiss.sk/>
- Běl, A., 2009. Územný plán veľkého územného celku Košického kraja, Zmeny a doplnky 2009, Sprievodná správa, Košice
- Danko, Š., Chavko, J., 2002: Orol kráľovský (*Aquila heliaca*), p.199-200. In: Danko, Š., Darolová, A. & Krištín, A. eds. 2002: Rozšírenie vtákov na Slovensku. VEDA, Bratislava, 688 pp.
- Databáza hydrogeologických a geotermálnych vrtov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/hgvrtv/>
- Ferienc, O., 1977: Vtáky Slovenska 1. VEDA, Bratislava, 684 pp.
- Hraško, J., Linkeš, V., Šály, R., Šurina, B., 1993. Pôdna mapa Slovenska, Bratislava: Výskumný ústav pôdozvedectva a ochrany pôdy
- Hudec, K., Černý, W. et al., 1977: Fauna ČSSR, Ptáci 2. Academia, Praha, 896 pp.
- Chavko, J., 1995: Hniezdenie sokola rároha (*Falco cherrug*) v r. 1993 a 1994. Buteo 7: p. 175– 180.
- Chavko, J. 2002: Sokol rároh (*Falco cherrug*) p. 214-216. In: Danko, Š., Darolová, A. & Krištín, A. eds. 2002: Rozšírenie vtákov na Slovensku. VEDA, Bratislava, 688 pp.
- Kovalík, P., Pačenovský, S., Čapek, M., Topercer, J., 2010: Slovenské mená vtákov sveta. SOS/BirdLife Slovensko, Bratislava, 396 p.
- Malinovský, V., 2014. Územný plán veľkého územného celku Košického kraja, Zmeny a doplnky 2014, Sprievodná správa, Košice
- Mapový portál Štátnej ochrany prírody a krajiny, Banská Bystrica, 2014 dostupné na <http://maps.sopsr.sk/mapy/map.html>
- Miklós, L., 2002. Atlas krajiny Slovenskej republiky. I. vyd., Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR; Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia
- Polák, P., Saxa, A. (eds.), 2005: Priaznivý stav biotopov a druhov európskeho významu. ŠOP SR, Banská Bystrica, 736 p.
- Prehľad výhradných ložísk a ložísk nevyhradených nerastov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/loziska/>
- <http://www.putnickemiesta.sk/>
- Register evidencie navrhovaných, určených, blokovaných a zrušených prieskumných území, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/pu/>
- Register nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok, Pamiatkový úrad SR, 2015 dostupný na <https://www.pamiatky.sk/sk/page/evidencia-narodnych-kulturnych-pamiatok-na-slovensku>

- Register zaevidovaných skládok odpadov na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/skladky/>
- Register zdokumentovaných svahových deformácií na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/zosuvy/>
- SOS Bird/Life Slovensko 2013: Metodika systematického dlhodobého monitoringu výberových druhov vtákov v chránených vtáčích územiach. – Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Banská Bystrica. pp. 180
- Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody a krajiny dostupný na <http://uzemia.enviroportal.sk/>
- Vass, D., 1988. Regionálne geologické členenie Západných Karpát a severných výbežkov Panónskej panvy na území ČSSR, Bratislava: Geologický ústav Dionýza Štúra
- Vyhláška MŽP SR . 22/2008 Z. z. zo 7. 1. 2008, ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Košická kotlina
- Výnos MŽP SR č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu
- Kovalík, P., Pačenovský, S., Čapek, M., Topercer, J., 2010: Slovenské mená vtákov sveta. SOS/BirdLife Slovensko, Bratislava, 396 s.

6. Prílohy

6.1. Mapa predmetov ochrany

6.2. Mapa vlastnícko – užívateľských vzťahov

6.3. Mapa využitia územia

6.3. Porastové mapy č. 1 - 7